

§§ 1-3

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 om indsættelse af en ny paragraf vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 om indsættelse af en ny paragraf vedtoges uden afstemning.

§ 4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 om sammendragning af §§ 5 og 6 til én paragraf vedtoges uden afstemning.

§§ 7-23, ændringsforslag nr. 4, § 24, således ændret, og §§ 25-34 vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 om indsættelse af en ny paragraf vedtoges uden afstemning.

§§ 35 og 36, ændringsforslagene nr. 6 og 7, § 37, således ændret, ændringsforslag nr. 8, § 38, således ændret, § 39, ændringsforslag nr. 9 og § 40, således ændret, vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 10 om, at § 41 udgår, vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den følgende sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3989, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var stillet 36 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen:*

Til § 53.

1) I stk. 1, 3. punktum, ændres „67 år“ til: „65 år“.

Til § 54.

2) Stk. 3 affattes således:

„Stk. 3. Pensionen udgør af den i stk. 1 nævnte reducerede lønning, der ligger til grund for pensionsberegningen:

ved en pensionsalder	
under 10 år	50 pct.
fra 10-12 -	53 -
- 12-14 -	56 -
- 14-16 -	59 -
- 16-18 -	62 -
- 18-20 -	65 -
- 20-22 -	67 -
- 22-24 -	69 -
- 24-26 -	71 -
- 26-28 -	73 -
på 28 år og derover	75 - .“

Til § 64.

3) Stk. 3 affattes således:

„Stk. 3. Enkepensionen udgør af den i stk. 2 nævnte lønning, der ligger til grund for pensionsberegningen:

når mandens pensionsalder udgjorde	
under 7 år	35 pct.
fra 7-12 -	39 -
- 12-16 -	43 -
- 16-20 -	47 -
- 20-24 -	50 -
- 24-28 -	53 -
28 år og derover	56 -

Det er dog en betingelse for at opnå enkepension beregnet efter mandens pensionsalder på

- 16-20 år, at ægteskabet har bestået i mindst 10 år,
- 20-24 år, at ægteskabet har bestået i mindst 15 år,
- 24-28 år, at ægteskabet har bestået i mindst 20 år,
- 28 år og derover, at ægteskabet har bestået i mindst 25 år.“

Formanden: Sammen med denne sag foretages de følgende 5 sager på dagsordenen, nemlig:

Anden behandling af forslag til lov om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3990, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var stillet 125 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen:*

Ny paragraf.

1) Efter § 116 indsættes som ny paragraf:

„§ 000.

De ved statsbanerne i 3., 7., 10. og 12. lønningsklasse ansatte tjenestemænd kan forlange afsked, når de er fyldt 60 år.“

Ny paragraf.

2) Efter § 120 indsættes som ny paragraf:

„§ 000.

De ved post- og telegrafvæsenet i 1. a-1. d, 3., 7., 10. og 12. lønningsklasse ansatte tjenestemænd kan forlange afsked, når de er fyldt 60 år.“

Ny paragraf.

3) Efter § 123 indsættes som ny paragraf:

„§ 000.

De ved toldvæsenet i 3., 7., 10. og 12. lønningsklasse ansatte tjenestemænd kan forlange afsked, når de er fyldt 60 år.“

Anden behandling af forslag til lov om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3990, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var stillet 1 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Alfred Jensen, Ragnhild Andersen og Aksel Larsen.*

Til § 13.

I stk. 3, næstsidste linje, udgår ordet „ligeledes“, og i sidste linje ændres „1. april 1958“ til: „1. april 1961“.

Anden behandling af forslag til lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3990, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var stillet 13 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 3990, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var stillet 16 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om reglerne for adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb m. m.).

(Første behandling findes i tidenden sp. 3990, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 955).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagenes paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagenes overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (*Holger Eriksen*): Skønt det kun er relativt kort tid siden, de foreliggende lovforslag blev fremsat, har

[Holger Eriksen.]

udvalget dog afholdt 16 meget langvarige møder og har modtaget et utal af deputationer og skriftlige henvendelser. Resultatet er blevet, at man er enedes om at stille op imod et par hundrede ændringsforslag. Som ordfører for udvalget har jeg ret, ja, vel egentlig pligt til at gennemgå dem alle. Jeg kan dog berolige tingets medlemmer med, at jeg ikke vil forsøge derpå. De fleste af ændringsforslagene er lidet betydende, og for de øvrige er der givet udførlig begrundelse i den meget omfattende betænkning.

Jeg vil først og fremmest sætte en streg under det, jeg lige nævnte, at udvalget er blevet enigt. Jeg mener, at det er af meget stor betydning, at lovforslag af denne karakter kan samle saglig enighed mellem alle de partier, der er repræsenteret i udvalget. Det betyder ikke, at alle partier er lige tilfredse med lovforslagenes enkelte punkter, men det betyder, at der fra alle sider har været en vilje til at finde frem til noget, som man med god samvittighed mente at kunne anbefale. Denne enighed er ikke opnået uden små politiske skærmydsler og manøvrer, hvad jeg senere skal komme tilbage til, men det blev de saglige hensyn, der sejrede. At denne enighed er opnået, skyldes bl. a. den omstændighed, at de store centrale tjenestemandsgenerationer ikke har givet møde i udvalget, ganske uden hensyn til de ændringsforslag, der efterhånden behandlede, og som har kunnet virke til en vis grad forstyrrende på den opnåede balance, selv om det er rigtigt, som betænkningen siger, at ændringsforslagene ikke er af principiel karakter.

Man har i betænkningen understreget lønningsskommissionens udtalelse om, at ingeniørstillinger skal besættes efter kvalifikationer og ikke efter, om ansøgerne har eksamen fra polyteknisk læreanstalt eller fra et teknikum, og det samme gælder udtalelsen om, at kontorister, der har faglig uddannelse eller har bestået en fagprøve, skal ansættes i 9. lønningsklasse. Her fore-

slås i øvrigt en ændring, der går ud på, at tjenestemænd i 2. lønningsklasse, der ved lovens ikrafttræden opfylder betingelserne for at blive placeret i 9. lønningsklasse, får et personligt tillæg, indtil denne placering kan ske.

Ligeledes har man understreget bemærkningen i kommissionsbetænkningen om det ønskelige i, at man efterhånden opnår den samme løn for det samme arbejde, hvad enten det udføres for staten, for kommunerne eller for koncessionerede selskaber. Man kommer ikke uden om, at det har en meget uheldig virkning, hvis der er forskel i aflønningen for ensartet arbejde af den karakter, som jeg her nævnte.

For de kontraktansatte officerer, der efter de gældende regler skal gå, når de fylder 60 år, men som ikke kan få pension, før de fylder 67 år, vil der blive truffet en ordning, formentlig således, at man under en eller anden form kan finde beskæftigelse til dem indtil 67 års alderen.

Der har fra kvindeside været rettet henvendelse vedrørende indplaceringen i 9. lønningsklasse. Man har gjort gældende, at den måde, reglen er udformet på, betyder, at forskellen mellem forsørgere og ikke-forsørgere blot er blevet flyttet, men ikke afskaffet. Man har i denne forbindelse også henvist til, at det, der nu gennemføres, skulle være i strid med nogle udtalelser, jeg tidligere har fremsat på et af Dansk Kvinde-samfund i København arrangeret møde.

Det er fuldstændig rigtigt, at jeg på dette møde i nøje overensstemmelse med sandheden erklærede, at alle partier i lønningsskommissionen gik ind for ligelønsprincippet. Det var heller ikke noget nyt, i hvert fald ikke for mit partis vedkommende. Da jordermoderloven i 1953 var til første behandling udtalte jeg — Folketingstidende 1952-53 sp. 3660 —

„... det opsigtsvækkende er, at man herunder har ladet forsørgerbegrebet falde. . . . . Mit parti er derfor indforstået med, at ændringen må få konsekvenser for de øvrige tjenestemænd, ganske vist ikke pr.

[Holger Eriksen.]

omgående, idet der må en lønningsrevision til, for at det kan bringes i orden, men vi er klar over, at det, der her vedtages, som konsekvens må få gennemførelse af ligelønsprincippet for tjenestemændene i øvrigt.“

Dette synspunkt har mit parti aldrig siden fraveget, men det ligger naturligvis i henvisningen til en lønningslovrevision, at der måtte visse overgangsbestemmelser til.

Hvad er det nu, der sker ved de foreliggende lønningslovsforslag? For det første det, at man helt og ubetinget har knæsat ligelønsprincippet ved alle nyansættelser. For det andet, at man ved indplaceringsreglerne har givet ikke-forsørgere og samgifte meget store lønforhøjelser og skabt mulighed for, at de i løbet af en vis tid kommer helt på højde med forsørgerne. Der er heller ikke fra nogen side blevet protesteret mod denne fremgangsmåde. De indplaceringsregler, der blev fastsat for 9. lønningsklasse, svarede nøjagtig til dem, der blev fastsat for 2., 4. og 5. lønningsklasse, og der er ingen, der har protesteret for de sidstnævnte lønningsklassers vedkommende.

Under den fortsatte behandling blev man imidlertid klar over, at vilkårene for forsørgerne i 9. lønningsklasse blev dårligere. Man gav dem derfor en forbedring, hvilket vil medføre, at det vil tage visse ikke-forsørgere op til 8 år at opnå det samme. Hvis dette skulle medføre, at man også gav ikke-forsørgerne en forbedring, ville det koste 600 000 kr. årlig; men det ville være en komplet ulogisk fremgangsmåde, hvis man ikke samtidig lavede det samme for 2., 4. og 5. lønningsklasse — og i disse lønningsklasser har, som jeg har nævnt, hidtil ingen beklaget sig — og hvis dette skete, ville merudgiften blive yderligere 2,4 mill. kr.

Jeg beklager den utilfredshed, der er kommet til orde, selv om den naturligvis til en vis grad er forståelig; men den smager af, at man ser bort fra det store, man har opnået, for at hænge sig i en ubetydelighed, der for det første hurtigt vil udjævnes og for det andet har sin rod i, ikke at man har givet ikke-forsørgerne for lidt, men at man har hjulpet forsørgerne over en vanskelig situation. Jeg er derfor glad over, at de, der tænkte på at stille ændringsforslag — og det har naturligvis særlig været kvin-

derne i alle partier — har afstået derfra. Jeg er glad, fordi et sådant ændringsforslag ville have kastet skygge over en reform, der i sig selv er så stor, at den efter min mening ikke fortjente en sådan behandling.

Diskussionen om, hvorvidt man i fremtiden skal opretholde tjenestemandsbegrebet og i hvilken udstrækning, har medført enighed om, at der skal nedsættes et udvalg, som skal undersøge, om en overgang til andre ansættelsesformer end det traditionelle tjenestemandsforshold vil være mulig eller hensigtsmæssig. Udvalget skal aflægge beretning senest den 1. maj 1960. Naturligvis kan ingen have noget imod, at der bliver foretaget en sådan undersøgelse, selv om jeg for mit vedkommende stiller mig tvivlende over for, at der ved en sådan undersøgelse kan fremkomme noget, der rækker ved den indstilling, jeg gav udtryk for ved første behandling, og som gik ud på, at det ville være uforsvarligt at ophæve tjenestemandsbegrebet i almindelighed.

Om dette spørgsmål foreligger der en særudtalelse fra venstre og de konservative, som beklager, at udvalget ikke skarpt har præciseret,

„at for sådanne stillinger, som f. eks. hvor det drejer sig om ufaglærte arbejdere og lignende, var målet, at folkepensionen for fremtidigt ansatte blev eneste efterløn, uanset om ansættelse fandt sted hos staten eller i det private arbejdsmarked.“

Jeg ved ikke, hvor vidt begrebet „og lignende“ går. Jeg vil formode, at det rækker langt, og jeg vil tro, at selve denne særbetænkning kunne omskrives således: for dem, hvis løn er så lav, at man må formode, at de hovedsagelig vil stemme socialdemokratisk, ophæves i fremtiden statspensioneringen, medens den opretholdes for dem, der er så vel aflagt, at deres flertal ventes at ville stemme på andre partier! Det skal vi naturligvis strides om til den tid, når udvalgsbetænkningen foreligger. Jeg skal dog på forhånd sige, at sådan leger vi ikke. Mit parti deler i høj grad håbet om, at folkepensionen på et eller andet tidspunkt vil få en sådan størrelse, at vi helt kan afskaffe anden form for offentlig pension — men så må det naturligvis gælde alle. Vil de, der ikke kan nøjes med denne pension, så have mere, må de selv om at skaffe sig det.

[Holger Eriksen.]

Det største modsætningsforhold ved første behandling lå jo i spørgsmålet om pristallet eller rettere i, om skatterne i fremtiden skulle indgå i pristallet. Ved første behandling tænkte venstre sig, at der skulle anvendes 2 forskellige pristal: et for tjenestemænd og et for andre. Det ville umuligt kunne praktiseres bl. a. af den grund, jeg nævnte ved første behandling, at for så vidt som tjenestemændene fik et pristal, der gav mindre end det andet pristal, ville de naturligvis kræve kompensation gennem overenskomsttillægget.

Dette oprindelige standpunkt er da også frafaldet, og i stedet har man haft opmærksomheden henvendt på det pristal, der skal gælde om 3 år og skal gælde ikke bare for statstjenestemænd, men gælde i almindelighed. Der er opnået enighed om, at der skal nedsættes et udvalg med repræsentation for arbejdsmarkedets parter, og dette udvalg skal undersøge, under hvilken form det vil være muligt at sikre, at et sådant ændret pristal bliver anvendt til regulering af lønninger inden for overenskomster, der har reguleringsbestemmelser.

Det kan jo være meget rimeligt, at der nedsættes et sådant udvalg — eller rettere: det er nødvendigt, at der nedsættes et sådant udvalg — hvis man mener, at der er nogen mulighed for ændring; thi vel kan staten lave et hvilket som helst pristal, men den kan ikke tvinge nogen til at bruge det. Lavede man f. eks. et pristal, der blev alt andet, end hvad det gav sig ud for, er det jo sandsynligt, at det aldrig nogen sinde ville blive brugt, men at man i stedet ville gå over til meget kortvarige overenskomster, hvilket næppe ville bidrage til at skabe ro og stabilitet på arbejdsmarkedet.

Finansministeren har givet udtryk for, at det ud fra flere synspunkter vil kunne være en fordel, at skatter og afgifter så vidt muligt ikke indgår i pristallet. Det er utvivlsomt rigtigt. Det er imidlertid lige så rigtigt, at det ud fra andre synspunkter vil være forkert at lade skatterne udgå. Jeg henviser i denne forbindelse til mine udtalelser ved første behandling. Et er imidlertid under alle omstændigheder forkert, og det er, hvis man samtidig vil hævde, dels at denne ændring ikke vil påvirke lønningerne, dels at den vil kunne virke hæmmende på en

eventuel inflation. En af delene må nødvendigvis være forkert. Men endelig tillægger man pristallet alt for stor betydning for lønfastsættelsen. Det blev under udvalgsarbejdet af det ærede medlem hr. Carl P. Jensen dokumenteret, at af den lønstigning, der var sket siden 1946, faldt kun de 48 pct. på pristalsreguleringen, medens resten var opnået uden om den. Nu nedsættes altså udvalget, og man må så inden den 1. november 1959 se, hvad der kommer ud af dette arbejde, og hvilken stilling man til den tid vil tage dertil. For øvrigt var man enedes om en anden ændring ved pristallets udarbejdelse; det er den, der går ud på en sæsonudjævning over en længere periode for visse priser. Der tænkes navnlig på kartofler og grønsager, som jo kan få en vis pristalsvirkning i de tilfælde, hvor foråret kommer for sent, således at man kommer til at arbejde med højere priser, end man normalt ville have gjort. Denne ændring har der ikke været nogen uenighed om.

Det spørgsmål, der i udvalget, voldte de største vanskeligheder, blev dog mærkverdigt nok ikrafttrædelsesdatoen, der overhovedet ikke havde været diskuteret i kommissionen. Retsforbundets indstilling var, at man måtte fordele de fordele, der opnåedes ved den nye lov, over 3 år. Dette kunne have været praktiseret, hvis reformen udelukkende havde bestået i, at man gav hver gruppe et så og så stort løntillæg, men efter hele formen for det nye lønsystem var det simpelt hen umuligt gradvis at gennemføre det, der nu var enighed om. Ville man graduere, var der ikke nogen anden vej at gå end at udsætte ikrafttrædelsesdatoen. Noget helt andet er, at noget sådant ville være i strid med forudsætningerne for organisationernes tiltrædelse af forliget i lønningsskommissionen.

Alligevel foreslog retsforbundet 1. september som ikrafttrædelsesdato, subsidiært 1. juli, og endnu mere subsidiært gik det med til 1. juni. Jeg ser nu, at venstre og de konservative ved en målbevidst indsats har reddet tjenestemændene fra at miste de 2 måneders løntillæg. Det sker bl. a. gennem en overskrift i Berlingske Tidende, der lyder: „Regeringen tvinges af oppositionen til at opgive sit nedskæringsforslag“, og i Dagens Nyheder hedder det: „Regeringens forsøg på at berøve tjenestemændene 2 må-

[Holger Eriksen.]

neders løntillæg afværget“. Man ser altså, at der i høj grad har været fare på færde; det er blevet yderligere uddybet af det ærede medlem hr. Henry Christensen, der i henhold til et referat i Horsens Folkeblad for 19. maj — jeg beder om tilladelse til et citat — har sagt:

„Det var i sandhed ikke regeringen, der handlede for landets tjenestemænd, og den nåede takket være retsforbundet at få bragt sig i den situation, at venstre og de konservative måtte redde anstændige forhandlingsformer og vilkår for tjenestemændene.“

Jeg vil anbefale venstres folketingsmedlemmer ikke bare i Horsens, men overalt ude i landet, at følge denne udtalelse op. Der er sikkert mange af venstres vælgere, der vil sætte pris på således at få fastslået, at det i virkeligheden var venstre, der reddede tjenestemændene. Jeg fortsætter med citatet:

„Det er sikkert kommet som en meget stor overraskelse i tjenestemandskredse og måske ikke mindst blandt sølvsnorene, der så, at det var den socialdemokratiske finansminister, der var parat til at ofre disse tjenestemandsgruppers interesser i denne situation. Det kan vist ikke siges anderledes, end at her ville finansministeren sammen med socialdemokratiet og det radikale venstre svigte tjenestemændene for en ren og skær politisk fedteskilling. Bitte Viggo“ — altså finansministeren — „var kommet i en alvorlig knibe og måtte erklære, at hans parti nu ikke mente det samme som for 2 dage siden.“

Det er jo en i højeste grad saglig fremstilling af det, der er sket, som her er givet, og jeg skal slet ikke opholde mig ved begrebet „bitte Viggo“, der formodentlig gjorde stor lykke hos de kundskabshungrende unge venstremænd, der var flokkedes for at høre den ærede ordfører for venstre. Se, når man selv er stor, har man råd til at tale hånende om dem, der er mindre. Nu er det jo en kendsgerning, at sådan rent legemligt set er der næppe nogen stor forskel på den højtærede finansminister og det ærede medlem hr. Henry Christensens højde. Det med størrelsesforholdet må derfor gå på det åndelige, og her mener det ærede medlem altså at ligge i så højt et

plan, at han har råd til at vrænge „bitte“ efter finansministeren. Det må han naturligvis selv om. Man siger, at enhver bliver salig i sin tro, og jeg skal ikke gøre forsøg på at rokke ved den tro, som det ærede medlem har om sig selv, bl. a. fordi jeg er enig med Henrik Ibsen i, at det er farligt at tage livsløgner fra et menneske.

Men hvordan ligger det rent faktisk med socialdemokratiets anslag mod tjenestemændene? Der er ikke og kan ikke et øjeblik være tvivl om, at både socialdemokratiet og den højtærede finansminister gik blankt ind for, at lønforhøjelserne skulle træde i kraft fra 1. april.

Hvis venstre og de konservative havde stillet sig på det samme grundlag, havde der ikke været tale om mere, så var sagen afgjort, idet det under disse forhold havde været ligegyldigt, hvad retsforbundet mente om sagen, men det gjorde venstre og de konservative ikke. De sagde ganske vist, at de var tilhængere af 1. april — venstre lidt valent, men man sagde det dog — men de forbeholdt sig samtidig ret til af politiske grunde at stemme for et forslag, som retsforbundet eventuelt måtte fremsætte, og som indeholdt en anden dato. Og her er jeg ved sagens kerne. For at citere det ærede medlem hr. Henry Christensen kan man sige, at for at redde „en politisk fedteskilling“ ville de to partier eventuelt stemme for retsforbundets ændringsforslag, hvis det blev fremsat.

Man kan derfor fastslå, at hvis de to partier har reddet tjenestemændene fra en fare, så er det kun fra en fare, som de to partier selv har skabt. Det var en selvskabt plage, som de til sidst tog sig sammen til at besejre. Men over for denne trusel måtte finansministeren se i øjnene, at det kunne komme til at ligge således, at retsforbundet, inden enighed forelå, gik tilbage til sit primære forslag om 1. september, og at venstre og de konservative stemte derfor. Ville han redde tjenestemændene fra en sådan situation, så måtte han naturligvis søge at skabe enighed, og derfor rejste han spørgsmålet, om sådan enighed kunne opnås på grundlag af ikrafttrædelsesdatoen 1. juni. Det kunne der ikke; forslaget blev afvist fra alle sider undtagen fra retsforbundet, der imidlertid opgav at stille ændringsforslag.

Jeg mener, at det derefter ligger klart,

[Holger Eriksen.]

at venstre og de konservative havde mere interesse i en lille politisk fidus, end de havde i tjenestemændenes forhold.

Hvad lærerlønningsloven angår, har der været enighed om, at det må være kommunalbestyrelserne, der skal afgøre — naturligvis efter forhandling med undervisningsministeren — om de vil have tjenestebolig til skoleinspektørerne. Jeg røber ikke nogen hemmelighed ved at sige, at den højtærede undervisningsminister ikke har været alt for begejstret for denne ændring og i virkeligheden kun har ladet sig slæbe med til at tiltræde den. Men udvalget har som sagt været enigt om, at det måtte være de stedlige kommunalråd, der havde størst mulighed for at konstatere, om en sådan bolig var påkrævet eller ikke.

Man har diskuteret det uheldige forhold, der giver sig udslag i, at man gennemfører en lærerlønningslov, og kommunerne derefter begynder at kappes om at give overbud. Det hænger i nogen grad sammen med den henstilling, der på anden måde er givet til kommunalbestyrelserne, men også kun i nogen grad, for her ligger det jo således, at man gennemfører en lærerlønningslov og fastslår, hvor meget lærerne skal have udbetalt i løn, men at man ikke desto mindre derefter vil få at se, at kommunalbestyrelserne begynder — for deres egne penge ganske vist — at betale tillæg til disse lønninger. Årsagen, den egentlige årsag, ligger vel deri, at København har en anden ordning, og at det er København selv, der bestemmer, hvad denne by vil betale sine lærere. Når den så betaler væsentligt mere, end der opnås gennem lærerlønningsloven, tvinges forstadskommunerne til at give overpris, hvis de ikke vil risikere, at de bedste lærere søger ind til København.

Det har de, så vidt jeg har forstået, også gjort i meget stor udstrækning, ikke bare i form af løntillæg, men også i form af andre faciliteter, f. eks. fremskaffelse af boliger til lavere priser o. s. v. Og fra forstadskommunerne breder bevægelsen sig til købstadskommunerne, hvoraf i hvert fald en hel del er gået ind på at betale overpris. Det hører ingen steder hjemme, og her kan jeg sige, at den højtærede undervisningsminister har været fuldstændig enig med udvalget i, at man må gøre, hvad man kan,

for at bremse dette. Undervisningsministeren har derfor givet tilsagn om at ville optage forhandlinger med Københavns magistrat om de lønninger, der skal betales til de københavnske lærere i fremtiden, og for så vidt der kommer noget ud af disse forhandlinger, er ministeren indstillet på at ville standse den tilladelse, der hidtil har været givet visse kommunalbestyrelser til at betale overpriser.

Der er stillet forslag om at øge ledertillægget for landsbylærere, der enten er overlærere eller førstelærere. Et mindretal bestående af venstres repræsentanter beklager, at der ikke har været stemning for at bringe landsbylærernes lønninger helt på højde med købstadlærernes. Her er der for det første at tage hensyn til, at lærerorganisationen har tiltrådt forslaget, som det foreligger, og dernæst, at det er lærerne, der har opnået langt de største lønforhøjelser. Hvis man nu ville give landsbylærerne mere, måtte man enten skære ned på lønnen til købstadlærerne, hvilket ville være at bryde den overenskomst, der er indgået, eller også måtte man tage en meget væsentlig merudgift. Venstre har ikke stillet forslag om nogen af disse veje.

Hvad ændringsforslagene angår, skal jeg som nævnt kun i meget ringe grad beskæftige mig med dem.

Man har indgående drøftet politiets forhold. Hvad landpolitiet angår, lød lovforslaget jo på, at man afskaffede de avanceringsstillinger, det hidtil havde haft. Man gjorde det ud fra det synspunkt, at sådanne stillinger måtte forbindes med en vis ledervirksomhed, men for landpolitiet bliver virksomheden nøjagtig ens, ganske uden hensyn til om landpolitibetjenten eventuelt rykkes højere op i graderne, og landpolitibetjenten er forøvrigt ikke afskåret fra at avancere, men i så fald skal han igen søge ind til de steder, hvor avanceringsstillingerne findes. Man er alligevel enedes om at give landpolitiet 20 stillinger som politiassistenter af 2. grad; der er ingen arbejdsmæssig begrundelse herfor, men man har regnet med, at det vil lette overgangen. For kriminalpolitiets vedkommende sker der den ændring, at det foreslåede opdagertillæg forhøjes fra 420 kr. til 600 kr. Det samme sker med stationsledertillægget. Endvidere bevares det personlige tillæg ved avancerementen.

[Holger Eriksen.]

Disse ændringer har fremkaldt en storm af harme i ordenspolitiet. For den, der ikke er inde i politiets arbejde, er det vel meget svært at afgøre, hvorledes forholdet skal være mellem de forskellige politiformer. Forholdet er vel det, at der inden for kriminalpolitiet er folk, der udfører særlig kvalificeret arbejde, medens der er andre inden for kriminalpolitiet, der beskæftiger sig med rutinearbejde, der ikke stiller særlige krav.

Men det samme gør sig til en vis grad gældende inden for ordenspolitiet, hvor man også har hverv, der stiller krav om specielle evner og uddannelse. Det er derfor meget svært at finde frem til noget, der kan skaffe almindelig tilfredshed. Det kan måske også siges på den måde, at det er vanskeligt at undgå at komme til at gøre uret mod enkelte personer.

Udgået er en bestemmelse om, at finansministeren i særlige tilfælde kunne fastsætte højere lønninger, end loven hjemler. Den er aldrig blevet benyttet, og den skønnes derfor overflødig.

Overgangsreglerne til den ny pensionsordning er blevet mildnet noget. Efter forslaget kunne en person, der ved lovens ikrafttræden kunne søge pension efter de gamle regler — det vil altså sige hovedsagelig dem, der var fyldt 65 år — indtil et år derefter selv bestemme, om han ville pensioneres efter de gamle eller efter de nye regler. Det er nu ændret til også at gælde de tjenestemænd, der inden et år efter lovens ikrafttræden vil kunne opnå afsked med pension; det vil som regel dreje sig om de 64-årige, men det kan naturligvis også gælde for de 59-årige i de tilfælde, hvor pensionsalderen er 60 år. Det ville have været tiltalende, hvis man kunne være gået lidt længere ned, men det lod sig desværre ikke gøre, uden at det ville få alt for store konsekvenser.

Der er ændret lidt ved indplaceringsreglerne, således at en tjenestemand, der ikke ved lovens ikrafttræden er fyldt 30 år, fra det øjeblik 30 års alderen er opnået, vil blive indplaceret efter samme regler som dem, der var fyldt 30 år ved lovens ikrafttræden. Ligeledes er det fastslået, at tjenestemænd, der efter indplaceringsreglerne ville komme bagefter andre

tjenestemænd ved tilsvarende udnævnelser, nu vil komme op på et højere løntrin.

Man har blødgjort bestemmelsen om, hvem der kan ansættes som sekretærer og derefter rykke op i den såkaldte akademiske lønningsklasse. Det har medført en højere placering af nogle statsautoriserede revisorer. I øvrigt er der sket en oprykning af socialrådgivere og af psykologer, fordi man har måttet erkende, at de var blevet placeret forkert.

Ellers vedrører ændringsforslagene hovedsagelig enkeltstillinger.

For forsvarets vedkommende har det vist sig, at man vel havde brug for de 293 nye stillinger, der var stillet forslag om, men på den anden side ville der komme til at stå en hel del stillinger som fenriker ledige, simpelt hen fordi man ikke havde mandskab til at besætte dem med; det drejede sig om 100 stillinger. Derfor er der nu stillet ændringsforslag om, at antallet af normerede fenrikstillinger nedskæres med 100.

Endelig kan jeg meddele, at den højtærede kirkeminister har frafaldet forslaget om ansættelse af stiftskapellaner.

Jeg kan i øvrigt på hele udvalgets vegne anbefale samtlige ændringsforslag til vedtagelse.

Alfred Jensen: Jeg vil udtrykke min anerkendelse af det store arbejde, udvalget har præsteret i den periode, der er gået siden lovforslagene første behandling, og jeg vil også udtrykke min anerkendelse og taknemlighed, fordi der i betænkningen er optrykt forskellige bilag, der jo giver en forklaring på ændringsforslagene.

Når det er sagt, vil jeg imidlertid tilføje, at det er meget vanskeligt for jævne medlemmer af folketinget at sætte sig ind i hele det materiale, der her forefindes, og det må vel også være vanskeligt for tjenestemændene. De havde ikke alt for god tid til at overskue og tage stilling til de forslag, der kom fra kommissionen. Det forekommer mig, at de har endnu mindre mulighed for at sætte sig ind i det, der er fremkommet efter udvalgsbehandlingen, og det er jo ikke helt ligegyldigt, om tjenestemændene og deres organisationer får en mulighed for at vurdere virkningen

[Alfred Jensen.]

af de forslag, der her behandles, og som får den største betydning for tjenestemændene fremefter.

Det har jo vist sig ved udvalgsbehandlingen, at det har været muligt for enkelte grupper at få ændret ved det foreslåede. Jeg er ikke i stand til at afgøre, hvor meget det betyder, men jeg kan da se, at de, der har talt stærkest, har fået mest. Det forekommer mig, at der er andre, der har fremført begrundelser, som for os at se, der ikke har haft mulighed for at gå i dybden — som man kan gøre, når man deltager i kommissions- eller udvalgsarbejde — er lige så berettigede som de begrundelser, der er fremført fra dem, der har fået indrømmelser. Derfor vil jeg nok tro, at hvis der havde været noget mere tid, både inden kommissionens arbejde blev gjort til forslag og mellem afgivelsen af udvalgets betænkning og andenbehandlingen i tinget, ville tjenestemændene have haft mulighed for at nå frem til et mere tilfredsstillende og dermed også mere betryggende resultat for såvel tjenestemændene som samfundet som helhed. Det er klart, at når man ikke har levnet mere tid, er det vanskeligt for tjenestemændene at gøre deres synspunkter gældende og vel også at skaffe sig lydhørhed i udvalget, men jeg håber da, at der mellem anden og tredje behandling bliver mulighed for de tjenestemænd, der mener, at deres røster ikke er blevet hørt, og at man ikke har lagt tilstrækkelig vægt på deres argumentation, til at udvide og gennemføre deres argumentation for udvalget. Heri ligger også håbet om, at det vil give sig udslag i nye ændringer i de forslag, der nu ligger på tingets bord.

Det er klart, at for en lille gruppe som den, jeg tilhører, har det ikke været muligt i løbet af det par dage, der har været til rådighed, at sætte sig ind i det materiale, der her foreligger, i de ændringsforslag, der er stillet. Det er ikke muligt at se dybden i hvert enkelt af dem — selv om den ærede ordfører sagde, at mange af dem var af mindre betydning. Men dertil kommer jo, at de også skal ses i deres sammenhæng. Det gør det endnu vanskeligere. Derfor er det klart, at de betragtninger, jeg kommer til at gøre her,

vil være præget af de omstændigheder, hvorunder jeg og min gruppe har måttet gennemgå materialet og tage stilling dertil, og det vil sige, at det ikke vil være muligt for os at tage stilling til samtlige 191 ændringsforslag og naturligvis heller ikke til alt det, der har været fremført i udvalget, og som kan ses gennem betænkningen eller høres gennem ordførerens beretning, eller til det materiale, som er tilsendt udvalget, og som ved siden af er tilsendt folketingets medlemmer og i vid udstrækning også tilflydt offentligheden. Det vil ikke være muligt for mig; jeg må begrænse mig til at gøre nogle bemærkninger om enkelte af de forhold, der er omtalt i betænkningen, og om enkelte af ændringsforslagene.

Jeg har hæftet mig ved, at man har behandlet en henvendelse fra Ingeniør-Sammenslutningen, og at man her står fast på det, man allerede i 1946 var enig om, og som da kom til udtryk i betænkningen, at ingeniørstillinger bør besættes efter ansørgernes kvalifikationer uden hensyn til uddannelse. Jeg er tilfreds med, at man fastholder dette synspunkt og fremfører det i betænkningen, men jeg vil dog håbe, at man også i administrationen efterlever det, der her er sagt. Ved første behandling blev det slået fast, at man havde en vis tilbøjelighed til at se bort fra det, når man ansatte ingeniører, idet man ikke tog tilbørligt hensyn til de teknikumuddannede. Jeg håber altså, at det, der her står, også betyder, at administrationen lægger sig det på sinde i fremtiden.

Jeg har også hæftet mig ved bemærkningerne om, at tjenestemænd i kommuner, koncessionerede selskaber o. lign. ikke burde have større lønforhøjelser end dem, der er hjemlet i de forslag, vi her behandler. Jeg vil dog mene, uanset hvilke berettigede ønsker der kan være i den retning, at man ikke kan afskære de pågældende tjenestemandorganisationer fra at føre forhandling med de instanser, hvorunder de sorterer, og med hvem de kontraherer angående løn og pension. Går man for stærkt videre ad den vej, der her er antydnet, vil det jo betyde, at de organisationer, der omfatter de pågældende tjenestemænd, ikke får nogen mulighed for reel forhandling. De er jo ikke med i lovforslagene her, de har ikke været

[Alfred Jensen.]

repræsenteret i lønningskommissionen, og skal de så stilles over for et diktat, når der skal tages stilling til lønningsregulativer og tarifordninger, er deres organisationsmæssige indflydelse naturligvis ret illusorisk. Jeg vil derfor støtte de udtalelser, der er fremkommet fra kommunale tjenestemandsgeselskaber om, at de må få mulighed for forhandling og også får mulighed for at bevare visse af de tillæg og fortrinstillinger, de har haft, og som jeg formoder har hvilet på et sagligt grundlag. Det er altså vor stilling til det spørgsmål.

Dernæst støtter vi selysagt den henstilling, udvalget har fremsat om, at det tjenestemandspersonale, der arbejder for statstilskudsberettigede privatskoler og seminarier, børneforsorgsinstitutter o. lign., snart får deres ordning revideret, så de kan få samme vilkår, som er hjemlet i de lovforslag, vi her behandler.

Jeg har med interesse set, at udvalget har beskæftiget sig med spørgsmålet om de fremtidige regler for ansættelse af tjenestemænd. Jeg har også hæftet mig ved finansministerens tilsagn om, at der vil blive nedsat et udvalg til behandling af disse problemer. Hvis det kun drejer sig om en udredning af problemerne, kan jeg i og for sig tilslutte mig de synspunkter, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen har gjort gældende; men jeg frygter for, at den dag, der foreligger en udredning, vil de, der stiller krav om andre regler for ansættelse af tjenestemænd fremefter, påstå, at meningen og hensigten med nedsættelsen af et sådant udvalg var at finde frem til en nyordning på de områder, som er påpeget i betænkningen.

Den kommunistiske gruppe har altså ikke nogen interesse i, at man nedsætter et sådant udvalg, da vi frygter for, at der ikke bliver tale blot om en udredning af forholdene, men at man vil gå ind på tanken om, at der skal ske ændringer i den retning, som repræsentanterne for venstre og de konservative har givet udtryk for ønske om.

Vi kan ikke tilslutte os de krav, der gøres gældende, om, at ufaglærte og andre, der kan sidestilles med dem, ikke skal have anden efterløn end folkepensionen. Det er vor opfattelse, og det gav jeg udtryk for ved første behandling, at udviklingen i

øjeblikket går i retning af at give arbejdere og funktionærer uden for offentlige institutioner samme tryghed, samme goder, som tjenestemændene har haft, altså løn under sygdom og opsigelsesfrister. Man bestræber sig også på at nå frem til efterlønsordninger, men det er i høj grad strandet på, at med den indtil for nylig gældende folkeforsikringslov tog det offentlige alt for meget af de ydelser, der blev præsteret af arbejdsgiverne. Det er der sket en vis ændring i med folkepensionens gennemførelse, men alligevel er man ikke nået frem til det, som arbejderne i det private erhvervsliv bør nå frem til i form af sikkerhed og tryghed. Sygelønsordningen er ikke tilstrækkelig garanti for fuld beskæftigelse er der heller ikke, og vi kan absolut ikke erklære os indforstået med, at det, folkepensionen giver, skulle være en tilstrækkelig efterlønsordning for arbejdere og den kategori af tjenestemænd, som er omtalt i betænkningen. Vi har den opfattelse, at man tværtimod bør forbedre folkepensionen, sætte den i vejret. I Sverige diskuterer man netop det problem. Man søger at gennemføre en ordning, hvorefter arbejderne får to tredjedele af deres gennemsnitsfortjeneste i de 15 bedste af vedkommendes arbejdsår. Det må også være den vej, vi skal gå i stedet for at skære ned.

Der tales andre steder i betænkningen, bl. a. af venstres repræsentanter, om lige løn og ligestilling. Det forekommer os urimeligt at tale om, at lavtlønnede tjenestemænd skulle udsættes for en sådan degradation, som der her er tale om, når man ikke samtidig har noget som helst ønske om at røre ved andres folkepension. Hvis folkepensionen skal være tilstrækkelig efterløn for ufaglærte håndværkere o. lign., må den forhøjes; og så må efter vor opfattelse alle nøjes med denne folkepension, ministre, folketingsmedlemmer, generaldirektører, og hvem det nu end er. Hvis det er meningen, siger vi lige for lige, når venskab skal holdes. Men vil man ikke gå den vej, bør man indstille sig på at nå frem til forbedringer på anden måde og så i øvrigt lade de lavtlønnede tjenestemænd være i fred.

Vi har altså ikke nogen sympati for tanken om nedsættelse af et udvalg til behandling af disse spørgsmål. Det forekom-

[Alfred Jensen.]

mer mig også, at man den ene gang efter den anden her fra talerstolen hører kritik over de mange udvalg og kommissioner, der nedsættes, ja, der stilles ligefrem forslag om afskaffelse af nogle af kommissionerne; men så er det da også helt urimeligt at nedsætte et udvalg til behandling af et spørgsmål, hvorom man i forvejen kan sige, at der ikke kan skabes flertal for at gennemføre de nedskæringer, de to partier stræber efter at få gennemført.

Jeg har også bemærket finansministerens forslag om at nedsætte et udvalg til behandling af pristalsordningen. Hvis man kunne finde frem til et detailpristal, der var et mere regulært udtryk for de udsving, en arbejders og lavtlønnet tjenestemands udgifter er udsat for, kunne vi ikke have noget imod et sådant udvalgsarbejde; men også her sporer man trangen til at få pristallet ødelagt, så det får mindre heldige virkninger for dem, der skal have deres lønninger reguleret efter det. Og det rammer jo ikke alene dem, der får deres lønninger reguleret, det rammer også andre såsom folkepensionister, ligesom det også har indvirkning på de arbejdsløses understøttelse.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Holger Eriksen og andre medlemmer, som har givet udtryk for, at der lægges for megen vægt på pristallet i forbindelse med lønningernes fastsættelse. Men alligevel må man ikke se bort fra, at detailpristallet altid vil blive benyttet som målestok for udsvingene i lønningerne, og det forekommer mig, at det har været benyttet på en sådan måde, at man kunne få det indtryk, at der var sket helt andre ændringer i lønarbejdernes levevilkår, end tilfældet er. Også af den grund må man stræbe efter at få et pristal, der så nøje som muligt følger de udsving, der sker i leveomkostningerne for de kategorier af medborgere, hvis levestandard skal være grundlag for udarbejdelsen af pristallet. Vi har altså ikke megen sympati for det, der her er foreslået, bl. a. fordi vi aner, at det er nedskæringer, man er ude efter, at man ikke

er indstillet på at nå frem til en mere betryggende og rimelig ordning.

Hvad angår lovforslaget om normering og klassificering af statstjenestemandsstillinger, vil jeg også gerne knytte et par bemærkninger til betænkningens indhold og de stillede ændringsforslag.

Jeg har bemærket de henvendelser, der er foretaget fra landpolitiet og kriminalpolitiet, men også fra det øvrige politis side angående den lønmæssige placering. Jeg har set, at man i høj grad har taget hensyn til kriminalpolitikets ønsker. Jeg ved ikke, om det materiale, vi har fået tilsendt, og som angives at komme fra udvalget, er korrekt; hvis det er tilfældet, skulle der ikke være en sådan forskel mellem det almindelige politis og kriminalpolitikets arbejde, at der kan være noget rimeligt grundlag for at gennemføre de forskelle, der nu foreslås.

Endvidere har man på forslag af justitsministeren tiltrådt, at en del af de personlige tillæg, der gives, får lov til at virke også fremefter ved advancement — jeg tænker her på de tillæg, der bliver givet i forbindelse med overgangsordningen. Det er jo noget ganske nyt. Det forekommer mig, at de berettigede ønsker, der har været fremført om, at personlige tillæg, som blev givet ved overgang til andre ordninger, burde følge tjenestemændene opefter, også ved forfremmelser, nu bør tages op, og det bør undersøges, om ikke andre burde have samme mulighed for at bevare en slags status quo, for det er jo det, det drejer sig om. Det kan ikke være rimeligt, at man giver en enkelt gruppe en sådan favørstilling. Jeg ved ikke, om man kan gøre sig håb om, at udvalget vil tage dette problem op til drøftelse mellem anden og tredje behandling.

Jeg har tidligere rejst spørgsmålet om flyveledernes forhold. Ved første behandling af normeringslovforslaget gjorde jeg opmærksom på den kritik, der var fremsendt; jeg fremdrog også problemet ved de foreliggende lovforslags første behandling og spurgte, om man havde taget hensyn til flyveledernes ønsker eller krav. Jeg har ikke

[Alfred Jensen.]

fået noget svar, og jeg må bekende, at jeg på grund af den korte tid, der har været til min rådighed, ikke har kunnet finde ud af, om de forhandlinger, som ministeren, da jeg første gang rejste spørgsmålet, sagde var ført, har givet noget resultat. Det forekommer mig, at såvel flyvelederne som de mennesker, der flyver, og de, der færdes i nærheden af lufthavnene, har krav på at få besked om, hvorvidt man har taget hensyn til de fremsatte synspunkter, om man har sikret, at der er det tilstrækkelige personale til, at flyveledelsen kan være så betryggende som muligt. Jeg forventer at få et svar nu ved anden behandling; vi har ganske vist ikke stort mere tid nu end ved lovforslagenes første behandling, men på et eller andet tidspunkt må jeg have et svar, så de interesserede parter kan få deres forhold klaret.

Jeg har både ved behandlingen af disse lovforslag og ved anden lejlighed talt for lige løn for lige arbejde, og jeg har udtrykt min gruppes tilfredshed med, at man nu forsøger at indføre dette princip i lovgivningen. Jeg har gjort opmærksom på, at det ikke er indført fuldt ud, og jeg ser med en vis sympati på, at venstre nu med hensyn til lærerlønningerne har hævdet, at landsbylærerne egentlig burde have den samme løn som lærerne i købstæderne. Jeg er enig i princippet, men synes, det er lidt besynderligt, at det kun er på dette område, man er så interesseret i at gennemføre ligelønsprincippet; man er det jo ikke på andre felter. Det ærede medlem hr. Holger Eriksen gjorde opmærksom på, at der er langt igen, inden man er nået frem til at have gennemført ligelønsprincippet i lovgivningen. Jeg skal ikke fordybe mig i betragtninger om disse problemer, jeg har talt om det tidligere; men vi vil virke for — og det tror jeg også tjenestemændene vil — at arbejde af samme karakter og omfang bliver honoreret på samme måde og med samme løn.

Jeg vil dernæst fremføre nogle bemærkninger om enkelte af de i betænkningen stillede ændringsforslag.

For det første vil jeg sige et par ord om ændringsforslag nr. 2 til § 6 i lovforslaget om lønninger og pensioner. Jeg forstår, at det, det drejer sig om, er, at visse statsautoriserede revisorer har mulighed for at få sekretærstillinger, og det kan vi tilslutte os.

Men det forekommer os, at man også på anden måde må være opmærksom på de spildte advancementsmuligheder for, hvad skal jeg sige, det i mindre omfang uddannede personale. Spørgsmålet var fremme ved første behandling, hvor både det ærede medlem hr. Holger Eriksen og jeg gav udtryk for, at vi ønskede, at personale med mindre omfattende uddannelse også skulle have mulighed for at rykke op i stillinger, som nu sædvanligvis beklædes af akademisk uddannede, for så vidt det krævede arbejde kan udføres lige så godt af personale med mindre uddannelse. Jeg kan ikke se, at man når frem hertil ved det ændringsforslag, der er stillet. Hvis jeg tager fejl, skal det kun glæde mig, men jeg kunne ønske, at man også fik fastslået, at andre havde de samme muligheder for at avancere.

Dernæst et par ord om ændringsforslag nr. 21 til § 71 — det drejer sig om overgangsbestemmelserne. Jeg kritiserede sidst overgangsbestemmelserne og mente, at de måtte være mere lempelige. Som jeg læser ændringsforslaget, og som jeg også forstod på den ærede ordfører, betyder de nu foreslåede ændringer, at de pågældende tjenestemænd allerede ved 64 års alderen kan vælge mellem den gamle og den nye pensionsordning imod som tidligere foreslået ved 65 års alderen. Det er jo et skridt i den rigtige retning. At det er stort nok, føler jeg mig dog ikke overbevist om, men der er i hvert fald mere rimelighed i det nu, end der var før; jeg vil nok tro, man skulle være gået mindst et år længere ned. Det er et spørgsmål, som vi i vor gruppe ønsker at overveje og eventuelt vende tilbage til ved lovforslagets tredje behandling.

Ændringsforslag nr. 22 til samme lovforslags § 85 giver en anden affattelse angående udjævning af visse sæsonvarers prisstigninger og prisbevægelser. Jeg vil gerne have klarhed over, om den her foreslåede ændring har videregående betydning end den oprindelige affattelse, som jo altså betyder, at man lovfæster det, der har været praksis. Jeg vil gerne have at vide, om det, der her foreslås, betyder, at stigninger, som kan komme med i julipristallet, i givet fald som følge af denne ændring kan blive beregnet så meget lavere, at tjenestemænd og arbejdere kan blive snydt for et reguleringstillæg til oktober. Jeg kan ikke se, om der er

[Alfred Jensen.]

foretaget beregninger. Hvis der ikke er det, anmoder jeg om, at man foretager sådanne beregninger, så arbejdere og tjenestemænd kan blive klar over, om der ved denne ændring sker en forringelse af deres forhold. Det blev sagt i fremsættelsestalen, at det ville være urimeligt over for arbejderne at gennemføre en ændring af pristallet, så der rokkedes ved deres overenskomstsmæssige aftaler, og det, jeg ønsker at få besked om her, er, om man ved denne ændring rokker så meget ved grundlaget, at der kan blive tale om, at den linje, som har været fulgt i de senere år, ikke fortsat følges. Eller kort og godt: vil denne ændring betyde, at høje kartoffelengrospriser i begyndelsen af juli måned efter den her foreslåede ordning bliver beregnet så meget lavere end efter den gældende ordning, at der kommer til at mangle et point eller et halvt point i, at der kan gives en portion dyrtidstillæg?

Jeg kritiserede også sidst, at der i § 85, stk. 4, står: „at beregningen af detailpristallet skal være tilendebragt senest den 20. i måneden“; det drejer sig altså om materialets bearbejdelse. Jeg har andetsteds gjort opmærksom på, at det kan læses og skal læses på den måde, at det ikke er efter materialets indsamling i juli og oktober måned, at man skal være færdig den 20., men det er i den efterfølgende måned. Da der altså kan være delte meninger om, hvordan det skal forstås, beder jeg om, at man skaffer klarhed derover. Jeg kunne også tænke mig, at det blev fastslået, at materialet skulle være færdigt — således som vi har haft det i mange år — omkring den sidste dag i den måned, hvori materialet er indsamlet. Det giver klarhed og sikkerhed og stadfæster den praksis, vi har haft, og det var egentlig det, jeg talte for, da jeg fremsatte mine kritiske bemærkninger ved første behandling.

Jeg vil gerne gentage: vi er ikke i stand til at tage stilling til disse mange ændringsforslag, og derfor begærer vi ikke afstemning om noget som helst af dem, hverken for at få lejlighed til at stemme imod eller for at få lejlighed til at stemme for. Vi lader dem passere, og hvis vi får mulighed for at overveje enkelte af dem, undersøge virkningerne af dem, er det muligt, at vi til tredje behandling vil stille ændringsforslag.

Derom kan der imidlertid på nuværende tidspunkt ikke siges noget bestemt; vi forbeholder os vor ret dertil og gør tinget og udvalget opmærksom på, at sådanne overvejelser vil blive foretaget.

Der er ikke skabt klarhed over de problemer i lovforslagene, som vi ønsker klaret, og derfor har vi stillet ændringsforslag til 3 af de foreliggende lovforslag.

Til lovforslaget om lønninger og pensioner til statens tjenestemænd har vi stillet 3 ændringsforslag; de vedrører alle sammen pensionsforhold. For det første har vi foreslået, at „67 år“ ændres til: „65 år“ i § 53. Jeg har talt for 65 års aldersgrænsen ved flere lejligheder og skal derfor nu nøjes med kort at gøre opmærksom på, at vi ikke kan indse, at forholdene alt taget i betragtning er af en sådan beskaffenhed, at det er forsvarligt at gå op fra 65 år til 67 år. Det gælder ikke alene tjenestemændene, det gælder borgerne i al almindelighed. Vi har hensyn at tage til de ældre medborgere, der har vanskeligt ved at klare tempoet og indsatsen på arbejdspladsen. Vi har hensyn at tage til de unge; så længe man ikke har kunnet skaffe arbejde til de yngre aldersklasser, er det urimeligt at holde de ældre i produktionen. Der må være plads for ungdommen, og derfor foreslår vi, at den gældende afgangsalder på 65 år bibeholdes.

Ændringsforslagene nr. 2 og 3 hænger jo sammen med ændringsforslag nr. 1. Vi må nødvendigvis, når vi foreslår, at afgangsalderen i almindelighed skal være 65 år, også have en anden pensionskala. Derfor er vi nødsaget til at stille et ændringsforslag til § 54. Det går ud på, at stk. 3, der indeholder skalaen over pensionsattserne, får en anden affattelse. Vi holder os til det bestående på dette område: at 28 års pensionsanciennitet må være det rimelige og det rigtige, derfor er skalaen udarbejdet således, at den tjenestemand, der er 63 år og har de 28 pensionsår, får fuld pension, altså de 75 pct., som også er foreslået i ministerens forslag. Denne ændring nødvendiggør også en ændring i enkepensionen, og derfor har vi stillet ændringsforslag nr. 3, der foretager tilsvarende ændringer i § 64, stk. 3.

Jeg tror, disse ændringsforslag taler for sig selv, og at jeg ikke behøver at knytte yderligere bemærkninger til dem.

[Alfred Jensen.]

Dernæst har vi til lovforslaget om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger stillet 3 ændringsforslag. Disse ændringsforslag går ud på, at der indsættes nye paragraffer efter henholdsvis § 116, § 120 og § 123; det er de 3 paragraffer, der omhandler statsbanernes, post- og telegrafvæsenets samt toldvæsenets tjenestemænd. Ændringsforslagene går ud på, at tjenestemænd i de lavere lønningsklasser, som har et krævende legemligt arbejde, eller hvor sikkerhedshensyn spiller ind, får mulighed for at gå af på et tidligere tidspunkt.

Oprindeligt havde vi tænkt os at opregne nøjagtigt, hvilke kategorier det drejer sig om, men da tiden har været knap, har vi kun stillet ændringsforslag om, at tjenestemænd ved de tre institutioner i 3., 7., 10. og 12. lønningsklasse får mulighed for at gå af med fuld pension, når de er fyldt 60 år. For postvæsenets vedkommende medtages tillige landpostbudene, d. v. s. dem i lønningsklasse 1 a-1 d. Den fortrinsstilling, som disse tjenestemænd får, hvis ændringsforslagene vedtages, betyder ikke, at de stilles bedre end alle andre. Der er i forvejen tjenestemænd, der har mulighed for at gå af, når de er fyldt 60 år; det drejer sig om sygeplejersker, jordemødre, oversygeplejersker, overjordemødre og politibetjente samt tjenestemænd, der har gjort tjeneste i Grønland, og der er ikke noget særligt revolutionerende eller nyt i disse ændringsforslag. Det, der her foreslås, er kort og godt, at den del af tjenestemandstanden, der ifølge statistikken bliver slidt op før andre, får mulighed for at gå af med fuld pension, allerede når de er fyldt 60 år.

Jeg fremhævede ved første behandling de vanskelige kår, postbudene i byerne med de høje huse arbejder under. Jeg nævnte også landpostbude og andre kategorier, og vort ændringsforslag sigter altså på, at de pågældende grupper, — efter statistikken drejer det sig om 72 pct., der hidtil er gået af med pension enten før eller med det fyldte 65. år — får mulighed for at gå af med fuld pension på et tidligere tidspunkt.

Dernæst har vi stillet et ændringsforslag til lovforslaget om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v. Jeg gjorde ved

første behandling opmærksom på, at de pågældende arbejdere er de eneste, der ikke får dækning for de omkostninger, den nye pensionsordning påfører dem i form af bidrag, og det fandt jeg urimeligt. Jeg talte for, at man skulle finde frem til en eller anden ordning for at holde dem skadesløse. Jeg kan ikke se, det er rimeligt, at denne del af, skal vi sige statens tjenere alene kommer til at bære en ekstra byrde ved overgangen til en anden pensionsordning. Jeg kan ikke se, det er rimeligt, at denne gruppe af medborgere, efter at de er indgået på en ny 3-årig overenskomst, skal have deres forhold forringet. Så vidt jeg er orienteret, betød denne nye overenskomst visse forringelser for dem ved nybesættelse af stillinger. På denne baggrund finder vi det uforsvarligt, at man ikke på en eller anden måde holder civilarbejdere og de omtalte arbejdere skadesløse, og derfor foreslår vi, at de ikke skal betale det forhøjede pensionsbidrag før 1961, altså når den overenskomst, der nys er afsluttet, udløber.

Ændringsforslaget er til § 13, stk. 3, men på en eller anden måde — jeg ved ikke, om det er sætternissen, eller hvad det er, der har spillet ind — er der kommet til at stå „stk. 2“. Enhver, der har søgt at finde ud af, hvad ændringen går ud på, vil have opdaget, at den ikke kan indføjes i stk. 2, men skal foretages i stk. 3. Jeg beklager trykfejlen og håber, man vil rette den.

I øvrigt vil jeg anbefale, at tinget tager hensyn til de ændringsforslag, vi har stillet. Helst så jeg, at man vedtog dem her ved anden behandling, men kan man ikke det, vil jeg anmode om, at udvalget tager dem med ind i sine videre forhandlinger i det arbejde, der forestår, inden vi skal tage endelig stilling til lovforslagene.

Formanden: Den omtalte trykfejl i ændringsforslaget uden for betænkningen (se sp. 4544) til § 13 i lovforslaget om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v. vil blive rettet, således at „stk. 2“ ændres til: „stk. 3“.

Henry Christensen: Det vil naturligvis gå således, at en stor del af den debat, vi skal føre her ved anden behandling af lønningsforslagene, kommer til at dreje sig om nogle

[Henry Christensen.]

af de punkter, hvor der har været uoverensstemmelse mellem de forskellige opfat-
telser.

Inden jeg kommer til disse ting, vil jeg lægge vægt på at få sagt, at det væsentlige er naturligvis, at det er lykkedes, således som udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Holger Eriksen, sagde, at samle udvalget, så der er blevet enighed mellem alle partier om den meget store reform, som den nye tjenestemandsgivning er. Det er udtryk for, at der herved gives et håndslag til den store, dygtige danske tjenestemandsstand for dens trofasthed, dens indsats og dens loyalitet over for de forskellige grupper i samfundet, der kommer i berøring med den.

De betydelige fremskridt, som den nye tjenestemandsgivning indeholder i henseende til ligeløn, sanering af pensionsordninger, forenkling o. s. v., må nu anses for sikret for den fremtidige lovgivning. Vi har jo i det nedsatte udvalg haft henvendelser fra mange forskellige deputationer, og hvis man ikke vidste rettere, kunne man få den opfattelse, at der hos den store danske tjenestemandsstand var almindelig utilfredshed med det, der gennemføres her. Vi ved imidlertid, at således er det ikke. De titusinder af tjenestemænd er, det er jeg helt overbevist om, indstillet på at forstå og acceptere netop det håndslag og den betydelige forbedring, som det, der her gennemføres, er udtryk for. Vi kunne måske nok — lad mig bare komme med det hjertesuk — have ønsket, at de henvendelser, vi fik, havde givet lidt mere udtryk for denne indstilling, så at den tilfredshed, der findes hos de mange grupper, når det kommer til stykket, var kommet lidt klarere frem.

Under udvalgsarbejdets gang er der stillet en række ændringsforslag, som vi i det væsentlige er tilfredse med. Mange af dem er af teknisk art, enkelte har mere et realitetsindhold. Vi er også tilfredse med, at lovforslagene, således som de nu foreligger her ved anden behandling, i alle deres grundprincipper og i den opbyggende mosaik hviler på det resultat, man havde forhandlet sig til rette om i forvejen.

De fleste ændringsforslag af nogen betydning er allerede omtalt, og jeg kan, i hvert

fald om nogle af dem, nøjes med korte bemærkninger.

Det ændringsforslag, der går ud på at lette overgangen for de gamle, der har ret til nu at tage deres afsked med pension, således at denne ret bevares for dem, der ved lovens ikrafttræden er fyldt 64 år, anser vi for rimeligt. Det letter overgangsproblemerne, og det er begrundet, ikke mindst over for de tjenestemænd, som havde regnet med i løbet af et år at tage deres afsked og havde indrettet sig derpå, havde købt hus eller disponeret på anden måde.

Et principielt spørgsmål, vi vendte tilbage til under forhandlingerne — det lå klart, at det for venstre var afgørende, at vi nåede et første skridt frem i den henseende — var at få foretaget eller skabt mulighed for at foretage en ændring i den opbygning af pristallet, som vi hidtil har kritiseret. Vi nærede naturligvis ikke et principielt ønske om forskellige pristal for forskellige grupper. Vort principielle ønske var først og fremmest et pristal, der var rimeligere over for den ikke-pristalsregulerede del af befolkningen, og som kunne bidrage til at mindske den del af inflationen, der i almindelighed er af dansk oprindelse. Vi havde tænkt os og har også fremsat det synspunkt under udvalgsbehandlingen, at man kunne have fastlagt det med absolut virkning fra 1961. Den højtærede finansminister erkendte, at der var meget rigtigt i den kritik, vi har fremført med hensyn til skatternes inddragning i pristallet, og han bekræftede, at det var muligt at lave et pristal uden inddragning af skatterne. Finansministeren lagde imidlertid vægt på, at man nåede frem til en realitet på dette område og først i hvert fald forsøgte at få de organisationer, der slutter aftaler om lønoverenskomster, til at tiltræde det frivilligt. Denne indstilling kunne vi ikke frakende vægt. Det kan derfor siges at være udtryk for vor forhandlingsvilje over for den positive indstilling, som den højtærede finansminister her har lagt for dagen, at det er lykkedes at nå det resultat på dette område, der er nedfældet i en udtalelse i betænkningen, hvorefter det udvalgte, der skal nedsættes, skal have til

[Henry Christensen.]

opgave at søge sikret et sådant pristal realiseret for fremtidige lønansættelser. Vi har tillige opnået, at vi her i tinget får en rimelig frist, hvis det ikke lykkes at nå et resultat, til at tage stillingen op til overvejelse, idet tidsfristen er sat til 1. november næste år.

Et andet større principielt problem var spørgsmålet om de fremtidige ansættelsesformer. I så henseende har vi allerede i kommissionen og ved første behandling fremsat en række synspunkter. Vi var utilfredse med, at man hidtil ikke var nået længere i konsekvens af den gennemførte folkepensionsordning. Vi fortsatte arbejdet for vore synspunkter i folketingsudvalget, og vi har sammen med det konservative folkeparti prøvet, om det skulle være muligt at nå et politisk resultat, en politisk tilkendegivelse fra udvalget, idet det her er af afgørende betydning, hvordan man vil stille de befolkningsgrupper, som i det hele har et ensartet arbejde, i forhold til hinanden.

Det drejede sig ikke blot om tekniske og økonomiske undersøgelser, her så lidt som ved folkepensioneringens gennemførelse. Det drejede sig om, hvad der var politisk vilje til at gennemføre, hvad man fandt rimeligt over for de pågældende befolkningsgrupper og befolkningsgrupperne indbyrdes.

Efter at venstre og de konservative havde rejst disse spørgsmål i udvalget, havde jeg regnet med, at der havde været flertal i udvalget for i hvert fald at tilkendegive, hvilke opfattelser man havde på de områder, hvor arbejdsvilkårene var væsentligt ens, hvad enten arbejdet foregik inden for eller uden for statstjenestemændenes område. Jeg synes ganske vist ikke, at vi i kommissionen fik så megen støtte fra det ærede medlem hr. Aage Fogh, men jeg havde da mærket mig, at det ærede medlem, efter at jeg havde fremført nogle bemærkninger herom under første behandling — jeg tror, det var en fredag — sporens rejsste til Langeland, talte dér om søndagen og forklarede, at Henry Christensen talte mod bedre vidende, og at det ærede medlem hr. Aage Fogh absolut var den ivrigste og mest ihærdige tilhænger af, at der burde gøres noget på dette område.

Da jeg havde set det ærede medlems udtalelser, som, når de fremsættes på Langeland, hver gang lyder så fornuftige, følte jeg mig overbevist om, at vi nu i det ærede medlem havde sikret os en god og værdifuld medarbejder i udvalget.

Jeg må imidlertid erkende, at min menneskekundskab heller ikke denne gang rakte tilstrækkelig vidt. Der skete jo det, at venstre og de konservative på finansministerens opfordring formulerede et betænkningssudkast vedrørende disse forhold, og i det sidste udkast til betænkningen sagde man: — jeg beder om tilladelse til at citere —:

„Man skal yderligere henstille, at der i konsekvens af folkepensioneringens gennemførelse tilstræbes sådanne ansættelsesformer for fremtidige i statens tjeneste ansatte, hvis stilling ikke i kraft af sin karakter eller det med denne forbundne ansvar afviger væsentligt fra privat ansatte, at disses pensionsforhold i deres helhed ordnes efter de almindelige regler for folkepensionering“.

Henstillingen gik altså ud på, at man skulle tilstræbe dette bestemte synspunkt inødekommet. Derefter gjorde den højt-ærede finansminister det, at han tog vor formulering og senere kom tilbage med den og da erklærede: nu har jeg lavet den om, og der er ikke blot sket sproglige rettelser; der er realitetsrettelser. Og der var realitetsrettelser; thi medens der før stod, at man henstillede, at der blev tilstræbt det og det bestemte mål, ændredes det nu til, at udvalget fik til opgave at undersøge, i hvilket omfang man kunne opstille regler på den ene eller den anden måde. Det er klart, at det var en realitetsændring, der her fandt sted, og det er helt oplagt, at havde det ærede medlem hr. Aage Fogh eller det ærede medlem hr. Niels Andersen, som jo ved første behandling gav udtryk for de samme synspunkter, kunnet tilslutte sig vor målsætning, — havde bare ét af de ærede medlemmer kunnet det — så havde der været flertal derfor i udvalget, og så havde det naturligvis haft politisk realitet. Vi beklager, at det ikke blev tilfældet, og jeg glæder mig nu til at læse det næste referat fra Langeland af det ærede medlem hr. Aage Foghs taler på denne sydligt beliggende ø.

[Henry Christensen.]

Der kunne måske være grund til at gøre en enkelt yderligere bemærkning om de politiske konklusioner, der måtte kunne drages af bare denne oplevelse. Jeg har lagt mærke til, at man — og det synes jeg er forståeligt — med glæde i forskellige blade har berettet om, hvor godt det er at se, at regeringspartierne tager forskellige, hinanden modstridende standpunkter. Det tyder jo på en stor frihed, og det kunne, forstår jeg, tyde på, at vi skulle være ved at komme ind på, hvad man har kaldt andre parlamentariske tilstande. Men hvor langt rækker det? Hvad er realiteten heri? Realiteten er, at de to små partier i regeringskonstellationen har fået lov til ved visse lejligheder at præcisere enkelte særstandpunkter, når det på forhånd var sikkert, at det standpunkt, socialdemokratiet indtog, gik igennem her i det høje ting. Så langt har den parlamentariske nyordning rakt, men heller ikke længere. Når der har foreligget situationer, hvor et af de små partier ved at vedkende sig sin opfattelse og tilslutte sig det synspunkt, vi andre havde, ville bringe socialdemokratiets opfattelse i mindretal, så har de aldrig været at finde på dette plan med parlamentarisk frihed eller noget i den retning. Det var jo også det, vi oplevede i denne situation, og derfor tror jeg, at inden man glæder sig over noget i den retning, skal man gøre sig klart, hvad der er realiteten heri, og at det mest er en måde at lave billig agitation på for de to små regeringspartier. Når det kommer til stykket, er der ingen realitet deri.

Normeringslovforslaget er blevet gennemgået på samme måde som forslaget til lønningsloven. Der er her opnået forbedringer for nogle grupper, som vi fandt det rimeligt og rigtigt at skaffe visse forbedringer. Jeg kan således nævne dommerfuldmægtigene, socialrådgiverne, kriminalpolitiet og landpolitiet. Jeg vil specielt om landpolitiet gerne sige, at det holdt urimelig hårdt blot at nå det beskedne resultat, vi nåede her. I alt 69 advancementsstillinger var ifølge lovforslaget taget fra landpolitiet, d. v. s. alle dets advancementsstillinger. Vi fandt, at det derved ville blive umuligt at holde de gode landpolitibetjente i deres landdistrikter gennem en

tilstrækkelig lang periode. Det ville være til skade for dette politikorps og til skade for den befolkning, for hvilken det er vigtigt at have en dygtig landpolitibetjent, som kender forholdene derude og har kendt dem tilstrækkelig længe. Vi nåede det resultat at få 20 advancementsstillinger sikret for landpolitiet. Det var ikke efter vor opfattelse tilfredsstillende, men det var, hvad det var muligt at opnå. Den højtærede justitsminister erklærede ganske vist under forhandlingerne, at det var vanskeligt at administrere, når det drejede sig om 20 advancementsstillinger.

Jeg vil gerne på venstres vegne sige til den højtærede minister, at skulle det vise sig for vanskeligt at administrere med kun 20 advancementsstillinger i landpolitiet, vil venstre være villig til at hjælpe den højtærede minister til så mange flere, som der skal til for at gøre administrationen lettere.

Hvad der måske var en nok så interessant oplevelse i forbindelse med behandlingen af normeringslovforslaget, var de foreslåede nye normeringer inden for forsvaret. Der var stillet forslag om 293 nye normeringer. Dette forslag blev opretholdt, men den højtærede forsvarsminister fandt ud af, at der til gengæld var mulighed for at nedskære de almindelige fenrikstillinger med et antal af 100, d. v. s. en nettoforøgelse på 193. Den højtærede forsvarsminister mødte op i udvalget og gav det svar, vi havde bedt om under første behandling, og begrundede på sagligt overbevisende måde nødvendigheden og rigtigheden af dette forslag, også i henseende til de forsvarsordninger, der efter den højtærede forsvarsministers opfattelse kunne blive tale om. Det radikale venstre havde imidlertid taget forbehold indtil da, sådan som det radikale venstre gennem alle årene har taget forbehold og stemt imod normeringer inden for forsvaret. Nu var situationen den, at det radikale venstre kendte mere til forhandlingerne omkring forsvarsudvalget eller i hvert fald havde anledning til at kende mere dertil end vi andre. Vi sagde klart til det radikale venstre, at stillingen efter vor opfattelse måtte være den, at hvis partiet med det kendskab, det havde til den kommende forsvarsordning, mente, at det ikke var nødvendigt at nynormere helt eller delvis de foreslåede

[Henry Christensen.]

stillinger, kunne det radikale venstre frit opretholde sit standpunkt, det kunne endda have en stor mulighed for at få tilslutning dertil, således at det virkelig for første gang havde mulighed for klart at sætte den efter partiets egen mening sagligt begrundede opfattelse igennem. Da vi var nået så langt under forhandlingerne — jeg erkender, at det var på et meget sent tidspunkt — erklærede det radikale venstre, stillet over for den situation, at det altså måske kunne opnå noget, stillet over for den situation, at vi klart tilkendegav, at dette ikke havde betydning for nogen anden del af disse lønningslove, sig villigt til nu at stemme også for dette forslag. Det betød ikke alene, at vi opretholdt alle de bestående embedsstillinger inden for forsvaret, men at det radikale venstre nu sammen med andre anså det for nødvendigt at få yderligere 193 nye stillinger inden for det danske forsvar. Det var et historisk øjeblik i dansk politik — jeg noterede mig tidspunktet, det var kl. 18²⁴ sidste fredag — da vi nåede dertil. Jeg takker det radikale venstre, og jeg går ud fra, at den højtærede forsvarsminister vil takke oppositionen for, at vi skaffede ham enighed inden for regeringen på dette punkt, en enighed, som den højtærede forsvarsminister måske nok selv burde have tilvejebragt på forhånd.

I lovforslaget om lærerlønninger var der nogle problemer. Udvalgets ærede ordfører har omtalt spørgsmålet om inspektørboliger, hvor resultatet blev, at vi nu imod den højtærede undervisningsministers opfattelse har opnået, at det er kommunalbestyrelserne, der for fremtiden får afgørelsen af, om der skal opføres inspektørboliger i forbindelse med de nye skoler eller ikke. Vi tror, det er sagligt rigtigt, og vi er tilfredse med dette resultat.

Hvad det kommunale løntillæg angår, kan jeg tilslutte mig de begrundelser, som udvalgets ærede ordfører, hr. Holger Eriksen, gav her. Vi havde ønsket, at man på nuværende tidspunkt var nået til en klar sikring eller et tilsagn derom, men på den anden side nåede vi så langt, at den højtærede undervisningsminister også i betænkningen har givet tilslutning til at søge gennemført forhandlinger netop for at få dette

problem klaret, således at vi for fremtiden fastsætter lønningerne i lærerlønningsloven og dermed basta. Med den erfaring, som den højtærede undervisningsminister ikke mindst gennem den senere tid har fået i forhandlingens kunst, regner vi med, at et resultat her nås.

Det tredje punkt, hvor der ikke var nået et resultat, som efter vor opfattelse var tilfredsstillende, vedrørte landsbylærernes lønninger. Lovforslaget er bygget op således, at købstadlærerne får en slutløn, der er 1 500 kr. større end landsbylærernes, og dermed en pension, der vel er ca. 800 kr. større end den, landsbylærerne opnår. Der er samtidig visse begunstigelser i henseende til timereduktion m. m. for købstadlærerne. Denne lønforskel på 1 500 kr. og den pensionsforskel, jeg har nævnt, bevares altså. Det er rigtigt, at der også tidligere var en forskel på slutlønnen af vel nogenlunde samme størrelse, måske endda en lille bitte smule større, men dengang var den pågældende lønforskel i høj grad forklaret med de ekstraordinært lave huslejebeløb, der skulle betales for tjenesteboliger. Formålet med det, der nu gennemføres, er at søge sikret, at der skal betales, hvad der anses for en rimelig leje. Denne opfattelse og formulering har i høj grad været forudsætningen for vor stillingtagen til det forslag, vi om den side af sagen har behandlet i kommissionen. Det betyder, at i stedet for 525 kr. om året skal der for fremtiden betales mellem 1 200 og 2 000 kr. for en tjenestebolig til en lærer på landet, normalt 1 440 kr. mod normalt hidtil 525 kr. Nu er der altså ikke mere den gamle forklaring på lønforskellen. Det får igen den virkning, at hvis vi tager hensyn til ændringen i betalingen for tjenestebolig, vil vi opleve, at lønforskellen mellem købstadlærernes slutløn og landsbylærernes slutløn efter den nye lov bliver større, end den var efter den gamle lov.

Dette finder vi er i skærende disharmoni med de bestræbelser, folketinget i øjeblikket udfolder for at søge gennemført en ny skolestruktur. Den højtærede undervisningsminister ved, at det for venstre har været et afgørende synspunkt, som det også har været det for den højtærede minister selv, og som det har været det for de fleste eller vel alle her i tinget, at vi i hvert fald nåede at få skabt en sikring for, at undervisnings-

Folketingets forhandlinger. (287)

4577 22/5 58: 2. beh. af f. t. l. om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd m. m. 4578

[Henry Christensen.]

mulighederne i folkeskolen på landet fremover kom til at svare til undervisningsmulighederne i købstæderne. Det har været formålet for bestræbelserne, og det er bl. a. dertil, undervisningsministeren gerne har villet have venstres medarbejderskab. Hele venstre stiller sig derfor meget uforstående over for, at den højtærede undervisningsminister har været så overraskende afvisende over for de synspunkter, som venstre på dette område har lagt for dagen. Vi mener, at den højtærede undervisningsminister havde haft al mulig saglig grund, måske også politisk grund, men i hvert fald saglig grund til at vise imødekommenhed over for vore synspunkter.

For hvad vil virkningen uvægerlig blive på et tidspunkt, hvor vi stadig har lærermangel i Danmark og vel desværre må påregne at have det i en lang periode? Vi vil stadig ude omkring have de landsbyordnede skoler og de købstadordnede skoler. Det er ikke bare sådan, at de købstadordnede skoler ligger i købstæderne, men de ligger også på landet, og dér kan lærerne få en højere løn end ved de andre skoler. Formålet er jo at bringe disse andre skoler undervisningsmæssigt på højde med den øvrige folkeskole her i landet, og derfor er tingene her i disharmoni, derfor bebrejder vi ministeren hans mangel på vilje til at nå et resultat her.

Hvad var der sket, hvis vi havde forsøgt at skabe et resultat? Selv om man havde ydet et halvt eller et helt alderstillæg til landsbyskolens lærere på lige fod med lærerne i købstadskolen, var det tidligst kommet til udbetaling for de førstes vedkommende om 6 år. Om 6 år, det var det tidligste tidspunkt. Jeg kan love undervisningsministeren, at ikke blot landsbylærerne, men også mange, mange mennesker ude omkring på landet, der i øvrigt deltager i arbejdet for at bringe landsbyskolen arbejdsmæssigt og undervisningsmæssigt på lige fod med byskolen, er bekymret over den afvisende stilling, der har været lagt for dagen. Vi i venstre er skuffet derover.

Det langvarige udvalgsarbejde er vel i hvert fald i denne omgang ved at være gennem den værste del af det, der har ligget for. Som det ærede medlem hr. Holger Eriksen sagde, har vi nået et resultat, vi har opnået en enighed, sagde det ærede medlem, og det har han også skrevet i sin avis. Jeg håber og går ud fra, at det ærede medlem har ret deri. Det var i hvert fald klart forudsætningen for de afsluttende aftaler, der blev truffet i udvalget, at der nu var enighed.

Det har derfor forbløffet mig nu bagefter at se udtalelser fra retsforbundet om, at det ikke var sikkert, at retsforbundet som parti ville stemme for disse ting, at partiet måske ville indtage en anden stilling under den senere afstemning.

Det, det her drejer sig om, er den årlige merudgift på 140 mill. kr., som en gennemførelse af forhøjelsen af tjenestemændenes lønninger vil betyde for statskassen. Fra mange sider, også fra venstre, rejstes allerede ved første behandling spørgsmålet om statskassens økonomiske muligheder for at honorere denne merudgift. Dette spørgsmål måtte ethvert ansvarligt medlem af det høje ting stille sig. Ingen, og da slet ikke vore tjenestemænd, kunne være tjent med en ny lov, som der ikke var fornøden økonomisk dækning bag. Det ligger også klart, at den vanskelige stilling, mange af vore erhverv befinder sig i, måtte give anledning til de mest omhyggelige overvejelser.

Venstres grundsynspunkt har imidlertid været, at det først og fremmest måtte være det private erhvervsliv, der fastsatte det lønniveau, der almindeligvis måtte være gældende. Staten måtte derefter indrette et lønniveau under hensyntagen til det af erhvervslivet fastlagte. Således er det også gået denne gang. Statens lønninger fastsættes nu først efter, at lønniveauet er fastsat på alle de overenskomstområder, hvor arbejdsmarkedets parter i by og på land har forhandlet. Det må ved fastsættelsen af statens lønniveau endvidere tages i betragtning, at siden sidste lønrevision i

[Henry Christensen.]

1946 har der i den mellemliggende tid inden de nu afsluttede overenskomster fundet en betydelig lønstigning sted, som tjenestemændene ikke har fået nogen andel i. Det er på denne baggrund, de nye lønninger i staten skal ses.

Det har for venstre været et ønske under hensyn til de forhold, jeg har nævnt, at skabe et i forhold til de private erhverv rimeligt lønniveau for de medhjælpere, vi i vort samfund skal have til løsning af vore fælles opgaver. Det er et andet spørgsmål, at der efter vor opfattelse måske nok er for mange opgaver, staten tager sig af, men vi rejste jo også allerede i udvalget spørgsmålet om de økonomiske muligheder for lovforslagenes gennemførelse.

Den højtærede finansminister fremførte her to synspunkter, der naturligt måtte indgå i vore overvejelser. For det første fremhævede han, at tjenestemandsoverenskommissionernes tiltræden af kommissionens resultat skete under den udtrykkelige forudsætning, at de foreslåede love trådte i kraft den 1. april i år, og at finansministeren som regeringens repræsentant i de efterfølgende forhandlinger med tjenestemandsoverenskommissionerne havde stillet i udsigt, at lovene ville få virkning fra 1. april. Finansministeren karakteriserede i den henseende sin stilling således, at han måske var mest belastet af løfter.

Det andet, den højtærede finansminister fremhævede, var, at den statsfinansielle situation aldrig — i alt fald ikke i 12 år siden sidste tjenestemandsløvs — havde været så gunstig som netop i øjeblikket for gennemførelse af en reform som den foreslåede med den kalkulerede merudgift på 140 mill. kr.

På denne baggrund bad den højtærede finansminister om partiernes tilslutning til forslagene, som de var fremsat.

Finansministeren fik derefter den følgende dag blank tilslutning fra socialdemokratiet, fra venstre og fra det konservative folkeparti — blank og uforbeholden. Jeg vil yderligere understrege, at der på intet tidspunkt fra anden side, altså heller ikke fra vor, havde været stillet noget andet forslag. Der var alene forlangt en overvejelse af de økonomiske betingelser for lovforslagenes gennemførelse, og efter den drøftelse, der

havde fundet sted, havde den højtærede finansminister fået den tilslutning, han selv havde bedt om. Når enkelte blade har skrevet noget andet, er dette ikke rigtigt.

Efter denne tilslutning indtrådte så de mere overraskende begivenheder. Det ærede medlem hr. Holger Eriksen har nu givet et bidrag til belysning heraf bl. a. ved at oplæse et længere stykke fra den udmærkede avis Horsens Folkeblad af en tale, jeg har holdt derovre, og jeg mærkede mig, at der ikke var noget i selve indholdet af denne tale, som det ærede medlem bestred eller kunne bestride. Der var kun ét punkt, det ærede medlem var utilfreds med, idet han mente, at jeg havde kaldt den højtærede finansminister for „bitte Viggo“, og jeg kan godt forstå, at det ærede medlem i betragtning af det altid omhyggelige og sobre ordvalg, han benytter sig af, også når han i sit blad har villet karakterisere sine politiske modstandere, blev meget hårdt ramt af denne — jeg erkender — lidt uforsigtige vending. Men det ærede medlem tog nu fejl, når han mente, at jeg drog sammenligning mellem den højtærede finansminister og mig. Sådan ligger det ikke. Jeg er i den situation, at jeg er i stand til at drage andre former for sammenligninger, og den sammenligning, som dette udtryk måske kunne være valgt til at karakterisere, var den, man kunne drage mellem den så store og dominerende stilling, den højtærede finansminister i kraft af alle sine — ikke mindst naturligvis af det ærede medlem og mig beundrede — egenskaber måtte indtage, og den knap så dominerende placering, den højtærede finansminister måske indtog på et bestemt tidspunkt af forhandlingerne. Det var sådan en sammenligning, der blev foretaget. Noget så dristigt, som at nogen af os i venstres folketingsgruppe kunne vove os frem og sammenligne os med den højtærede finansminister, har vi aldrig forsøgt på.

Det overraskende, der skete, var, at retsforbundets repræsentant, det ærede medlem hr. Niels Andersen, erklærede, at han havde en helt anden bedømmelse af den økonomiske stilling end den højtærede finansminister. Det ærede medlem kunne ikke tiltræde, at lovforslagene skulle træde i kraft den 1. april, og efter et gruppemøde i retsforbundet samme eftermiddag kom det ærede medlem tilbage til udvalget og stillede forslag

[Henry Christensen.]

om, at lovforslagene først skulle træde i kraft den 1. juni.

Det er naturligvis klart, at oppositionspartierne interesserede sig for og ønskede at understrege den forskel i bedømmelsen, der herved var opstået inden for regeringspartierne. Det var den højtærede finansminister, der derefter ønskede nye forhandlinger ført om denne side af sagen. Oppositionspartierne sagde for deres vedkommende, at de mente ikke, der var nogen grund til fornyet behandling, men hvis den højtærede finansminister havde et nyt forslag at stille, måtte vi selvfølgelig loyalt gå til vore grupper og forelægge dette forslag for dem, og til trods for at såvel venstre som det konservative folkeparti havde givet finansministeren den tilslutning, han havde bedt om, nemlig til lovenes ikrafttræden den 1. april, stillede finansministeren nu på regeringens vegne forslag om, at lovene om lønforhøjelserne til tjenestemændene først skulle træde i kraft den 1. juni 1958.

Hvis den højtærede finansminister, der nu ryster så ivrigt på hovedet, havde haft en anden opfattelse, kunne han have bedt os om at gå til vore grupper for at tage stilling til et af retsforbundet stillet forslag. Men den højtærede finansminister stillede altså forslag om, at lovene først skulle træde i kraft den 1. juni 1958. Tjenestemændene skulle efter finansministerens forslag — det er i alt fald rigtigt — undtages deres lønforhøjelser for månederne april og maj.

Alle tre regeringspartier tilsluttede sig derefter regeringens nye forslag om udsættelse, og det var det, jeg karakteriserede som en i sandhed bemærkelsesværdig og overraskende situation. Finansministeren var yderligere på et senere tidspunkt ude af stand til at svare på spørgsmålet om, hvorvidt tjenestemandorganisationerne da måtte have krav på normale forhandlinger om regulering for de to måneder, april og maj.

Socialdemokratiets ordfører, det ærede medlem hr. Holger Eriksen, gav for sit vedkommende udtryk for, at socialdemokratiet tiltrådte finansministerens forslag, men hvis ikke alle, d. v. s. hvis ikke også det mindretal, oppositionspartierne udgjorde, kunne tiltræde, ville socialdemokratiet ikke vedstå forslaget.

Men det faktiske og ubestridelige var altså, at regeringen bragte den situation frem, at det var spørgsmålet om, hvorvidt venstre og det konservative folkeparti ville tilslutte sig datoen 1. juni eller ej, der var afgørende for, på hvilket tidspunkt de nye lønningslove skulle træde i kraft. Vi har derfor lov til at sige, at det var takket være venstres og det konservative folkepartis afslag, at der ingen udskydelse af lovenes ikrafttræden fandt sted.

Det er også rigtigt at spørge: hvad var da finansministerens motiv til denne besynderlige kovending? For det kan jo klart fastslås, at finansministeren selv havde fremhævet, at der efter hans opfattelse ikke var økonomisk saglig begrundelse derfor, og at der endvidere var givet visse løfter til tjenestemændene. Når finansministeren alligevel indtog det ændrede standpunkt, var grunden da også åbenbart en helt anden; det var alene et politisk forsøg på at skabe bro mellem de tre regeringspartier, og det havde sin rod i et indre anliggende de tre regeringspartnere imellem. Det er først og fremmest på denne baggrund, den højtærede finansministers overraskende optræden har vakt opsigt. For så vidt vil alle kunne have medfølelse med finansministeren, der efter at have stået som forslagsstiller til denne betydningsfulde reform i vor tjenestemandsløvgivning nu af retsforbundet skulle bringes i denne situation; men det er næppe urigtigt at hævde, at i situationen har den højtærede finansminister bragt sig selv.

Men så retsforbundet. Også dette partis optræden fortjener nogle bemærkninger. Retsforbundet anså det øjensynlig nu for nødvendigt at anlægge et sparehensyn, efter at dette alt for længe har været lagt på hylden af regeringen. Lad os nu vurdere dette synspunkt nærmere. Det forslag, retsforbundets repræsentant sammen med regeringen endeligt var med til at stille, gik ud på en udsættelse af lovenes ikrafttræden til 1. juni 1958.

Det betød tilsyneladende en besparelse på 24 mill. kr., men også kun tilsyneladende. Til trods for finansministerens usikkerhed i udvalget er jeg for mit vedkommende overbevist om, at det ikke ville have været muligt at afvise et omgående rejst krav fra tjenestemandorganisationerne om, at en normal regulering måtte finde sted for måne-

[Henry Christensen.]

derne april og maj. Derved ville besparelserne falde til det halve, altså 12 mill. kr. Når det dernæst må betragtes som en realitet, at lovgivningen vil komme til at gælde for de kommende 3 år og altså medføre en i denne periode samlet merudgift på op imod 500 mill. kr., vil det af enhver klart kunne erkendes, at en reduktion af de 500 mill. kr. med 12 mill. kr. kun var et agitationnummer over for andre kredse i befolkningen og ikke stod i noget rimeligt forhold til den samlede økonomiske rækkevidde af tjenestemandsløvrevisjonen.

Hvordan var da regeringens og retsforbundets forslag i øvrigt formuleret? Det var formuleret således, at lønførelsen skulle undrages tjenestemandsgupperne i lige omfang. Man ville altså ramme ikke mindst de store forsørgergrupper inden for sølvsnorene, der har udvist en uhyre påskønnelsesværdig tilbageholdenhed, akkurat lige så hårdt, som man ville ramme de grupper af ikke-forsørgerere i de højere lønklasser o. s. v., der får betydelige lønfremgange. Det var overraskende, at finansministeren ville lægge hånd til en så lidet social fremgangsmåde. Jeg tror, jeg tør sige, at ingen andre havde tænkt sig, at en sådan fremgangsmåde kunne bringes i anvendelse.

Er det nu rigtigt at hævde, at det for retsforbundet som parti var agitation og ikke ansvarsbevidst indsats? Jeg vil gerne have sagt, at jeg tror, at det for det ærede medlem hr. Niels Andersen var en overbevisning — men for retsforbundet som parti? Se, retsforbundet er som bekendt deltager i regeringen med 3 højtærede ministre, og den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke har den særlige opgave at være retsforbundets politiske repræsentant i regeringen. Retsforbundet har altså fuldt medansvar for regeringen, dens dispositioner og forslag. Hvis retsforbundet havde haft bekymringer i forbindelse med revisionen af tjenestemandsløven, kunne partiet have øvet sin indsats på regeringsplan. Der kunne det, hvis det havde haft den overbevisning, have sat ind. Regeringsforslagene kunne selvsagt ikke gå et skridt videre, end retsforbundet accepterede, men her, hvor partiet havde haft mulighed for indflydelse, afstod det ganske fra at benytte den. Samt-

lige partiets ministre tiltrådte blankt og uforbeholdent, at lovforslagene blev fremsat, og stod dermed som garantier og anbefalere over for folketinget for, at forslagene i deres fulde udstrækning med virkning fra 1. april 1958 skulle gennemføres.

Dette var retsforbundets stilling, da partiet kunne have øvet indflydelse, og det er i dette perspektiv, de senere krumspring må ses. Altså — retsforbundet anbefalede, hvor det havde indflydelse, og sikrede gennem sine politiske ministre i regeringen lovforslagenes fremsættelse og gennemførelse. Jeg har nok senere set nogle udtalelser af de højtærede ministre hr. Oluf Pedersen og hr. Viggo Starcke. Den højtærede fiskeriminister hr. Oluf Pedersen meddelte således i en udtalelse til radioavisen sidste fredag aften, efter at lovforslagene var tiltrådt af alle partier i udvalget, altså også retsforbundet — jeg beder om at måtte citere fra Vestkysten for den 17. maj —

„Retsforbundet er stadig modstander af at give loven tilbagevirkende kraft“. Og den højtærede minister uden portefølje hr. Viggo Starcke sagde i en udtalelse senere på natten — jeg beder ligeledes om tilladelse til at citere fra Vestkysten for samme dag —

„Vi har derimod forbeholdt os at udtrykke vort standpunkt i en særbetænkning, ligesom vi forbeholder os vor stilling til loven“.

Jeg beder om tilladelse til yderligere et citat, nemlig fra Information for i dag, hvori den højtærede minister uden portefølje skriver:

„Retsforbundet har ikke modsat sig, at tjenestemændene får de 70 mill. kr., som de ville have fået uden lovændring. Sagen drejer sig om, hvorvidt det, den ny lov giver, skal have tilbagevirkende kraft — hvilket vi ikke synes, og hvilket vi ikke har været med til at love.“

Disse udtalelser kan simpelt hen ikke stamme fra de højtærede ministre! Det kan ikke være således, at de højtærede ministre over for offentligheden giver udtryk for, at de har taget et eller andet forbehold, giver udtryk for, at det ikke ligger helt klart, at de tre højtærede ministre som det pågældende partis, retsforbundets, repræsentanter i regeringen over for lovgivningsmagten står som anbe-

[Henry Christensen.]

falere — uforbeholdne anbefalere — af, at det høje ting skal tiltræde de pågældende lovforslag, så at lovene får virkning fra 1. april. Jeg skal derfor på mit partis vegne anmode de højtærede ministre hr. Oluf Pedersen og hr. Viggo Starcke om under forhandlingen i dag at give klart udtryk for, at disse udtalelser ikke stammer fra de pågældende ministre, bekræfte, at der ikke har været ført dette dobbeltspil, og at altså disse udtalelser må bero på misforståelser eller stamme fra anden side. Mit parti har anset det for nødvendigt, at der ikke blev noget grundlag for at tro på en sådan dr. Jekyll and mr. Hyde-optræden, og jeg går ud fra, at disse dunkle punkter vedrørende retsforbundet nu vil blive opklaret gennem de højtærede ministres udtalelser. Det er på mit partis vegne, jeg har bedt om disse udtalelser her i tinget.

Jeg skal i øvrigt anbefale de stillede ændringsforslag til vedtagelse og det samlede kompleks af lovforslag til fortsat positiv og velvillig behandling.

Baagø: Da udvalgets ærede ordfører i sin tale i dag udførligt har omtalt de ændringsforslag, som udvalget og de pågældende ministre under udvalgsbehandlingen er blevet enige om, skal jeg for mit vedkommende indskrænke mig til at omtale de mest betydningsfulde ting, hvorom der er stillet forslag.

En stor del af ændringsforslagene er dels af teknisk eller redaktionel karakter, dels vedrører de enkelte tjenestemandsgruppers eller enkelte tjenestemænds indplacering i det nye lønsystem. Men i intet af disse tilfælde sker der noget som helst brud på den klassificering, lovforslagene indeholder, ligesom der heller ikke sker nogen afvigelse fra de opstillede lønklasser.

Under udvalgsarbejdet har det for alle udvalgsmedlemmerne været magtpåliggende, at den udgiftsramme, lovforslagene ved fremsættelsen havde afstukket, ikke i nævneværdig grad måtte blive udvidet ved de ændringer, der blev forhandlet om; skulle derfor enkelte grupper af tjenestemænd kunne opnå lønforbedringer, måtte det ske ved, at andre grupper udsattes for tilsvarende forringelser i de i forslagene

angivne lønningssatser. Hvad eventuelle ændringer af denne karakter kunne have medført af reaktioner fra de forhandlingsberettigede organisationer, som har tiltrådt de oprindelige forslag i den skikkelse, hvori de blev fremsat, beder jeg den enkelte selv tænke over. Vi fra vor side har ikke ønsket at medvirke til ændringer, som i givet fald kunne bringe hele lovkompleksets gennemførelse i fare.

En betydelig del af det nedsatte udvalgs forhandlinger angik i øvrigt tre hovedspørgsmål, som jeg gerne vil gå nærmere ind på i det, jeg har at sige.

Det første er spørgsmålet om fremtidige ansættelser af visse grupper af tjenestemænd, altså spørgsmålet om, hvorvidt staten fremover i hele den udstrækning, hvori ansættelse hidtil er foregået, skal fortsætte den hidtil benyttede fremgangsmåde, eller om der for nogle af de ansattes vedkommende fremtidig kunne blive tale om en ansættelsesform, hvori efterløn og pension blev noget, som var staten uvedkommende, idet de pågældende på linje med andre af landets borgere selvfølgelig skulle have adgang til at modtage den almindelige folkepension. Venstre og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget har i en udtalelse i betænkningen på side 3 udtrykt, at man under forhandlingerne om denne sag havde tænkt på stillinger, som f. eks. hvor det drejer sig om ufaglærte arbejdere og lignende. Dermed er det tilstrækkelig tydelig godtgjort, at det konservative parti ikke i nogen måde har forladt sin hidtidige stilling til tjenestemandsansættelser i øvrigt. Dermed er misvisende meddelelser, som under udvalgsforhandlingen fremkom i et par af regeringsbladene vedrørende denne sag, tilbagevist.

Vi står fra vor side vedblivende fast på tjenestemandsansættelse for den langt overvejende del af de hidtil tjenestemandsansatte tjenestemænd. Men dette udelukker da aldeles ikke, at vi samtidig mener, at der kan være grund til at overveje og undersøge, om der ikke ville være rimelighed i at ændre ansættelsesvilkårene for visse grupper af tjenestemænd, og til, hvis det viser sig rimeligt og rigtigt, da også at gå i gang med at ændre ansættelsesformerne for disse. I den henseende fik vi jo for øvrigt under udvalgsbehandlingen en klar

[Baagø.]

tilslutning fra den højtærede finansminister, der udtalte, at også han var interesseret i en rimelig løsning af det pågældende spørgsmål. Vi er derfor også indforstået med, at der nu snarest efter lovenes endelige vedtagelse bliver foretaget de fornødne undersøgelser denne sag vedrørende, og at der derefter i et udvalg skal foregå en overvejelse af det fremlagte materiale, hvorefter udvalget over for folketinget skal afgive indstilling. At undersøgelserne og overvejelserne ikke skal kunne udstrækkes i årevis, er der sørget for, idet ministeren senest den 1. maj 1960 skal gøre folketinget bekendt med resultatet af udvalgets arbejde.

Det andet store spørgsmål, vi har behandlet, er spørgsmålet vedrørende pristallet. Skal skatter og afgifter vedblivende indgå i dette pristal, eller skal de holdes udenfor? På dette punkt kan vi kun udtrykke vor tilfredshed med, at sagen har fået den udgang, der redegøres for i betænkningen side 4, hvorefter der i udvalget er enighed om, at det ville være uheldigt at gennemføre en regulering af tjenestemændenes lønninger efter et andet pristal end det, der anvendes ved regulering af lønninger på arbejdsmarkedet i øvrigt.

Den højtærede finansminister foreslår, at der nedsættes et udvalg, hvori bl. a. repræsentanter for arbejdsmarkedets parter får sæde, med den opgave at finde ud af, hvorledes det vil være muligt at sikre, at et andet pristal end det nuværende, altså et pristal, hvori skatter og afgifter ikke indgår, bliver anvendt til regulering af lønningerne inden for overenskomster, som indeholder pristalsregulering af lønningerne. Når vi har ønsket, at det omtalte udvalg skal afgive betænkning inden 1. november 1959, er det naturligvis med henblik på, at der skal være en passende tidsfrist til, inden nye overenskomstforhandlinger skal påbegyndes, at træffe beslutning om, hvilke skridt man eventuelt fra de politiske partiers side vil tage i tilfælde af, at udvalget ikke måtte komme til et for disse partier tilfredsstillende resultat.

Det tredje betydningsfulde spørgsmål, jeg vil omtale, er de forsøg, der i udvalget blev gjort med hensyn til en eventuel

aftrapning af den foreslåede merudgift for staten som følge af de nye lønninger. Retsforbundets repræsentant i udvalget, det ærede medlem hr. Niels Andersen, fremkom flere gange i udvalget med udtalelser om, at man i hans parti nærede store betænkeligheder ved den merudgift for staten, lovforslagene medfører. Han udtalte frygt for, at den øgede lønningsudgift ville drage konsekvenser med sig i form af finanspolitiske indgreb i løbet af et år eller to, og derfor foreslog han en aftrapning af udbetalingerne over tre år. Der blev aldrig på noget tidspunkt stillet et konkret udformet forslag om aftrapning fra retsforbundets side, men der blev i sandhed rumlet meget om denne sag.

Rent bortset fra, at en sådan aftrapningsordning ville være uigennemførlig i praksis, hvad også finansministeriets embedsmænd klart gav udtryk for, må man nok have lov til at spørge, om det, som er disse lovforslags hovedformål, at rette op på den nivellering af lønningerne og den deklasserung af tjenestemandstillingerne, der vitterlig har fundet sted, ikke ganske vil blive forflygtiget ved en fremgangsmåde som den, det ærede medlem hr. Niels Andersen førte frem. Nivelleringen ville derved blive forlænget yderligere i to-tre år. Hvordan tjenestemændene ville have taget en sådan oplagt urimelighed og uretfærdighed over for dem, overlader jeg til retsforbundet at fundere over. Men i øvrigt måtte man undres over, at et regeringsparti kunne indtage et særstandpunkt med hensyn til fremme af regeringens eget forslag om, at loven skulle have tilbagevirkende kraft til 1. april i år. Retsforbundets ministre har på forhånd deltaget i fremsættelsen af lovforslagene og må derved have godkendt deres indhold og være forpligtet over for deres gennemførelse.

Under forhandlingerne om denne sag fremkom den højtærede finansminister, som allerede omtalt af den foregående taler, det ærede medlem hr. Henry Christensen, med et forslag om at lade lovene træde i kraft fra 1. juni, idet det vel kan forudses, at lovene vil være vedtaget her i tinget inden denne dato. Om det var for at bevæge retsforbundet, Danmarks retsforbund, regeringspartiet, til at overvinde sine betænke-

[Baaga.]

ligheder, eller det var for at opnå en besparelse på en nem måde, skal jeg lade være usagt, men en uheldig manøvre var det.

Retsforbundets repræsentant greb med begærlighed denne mulighed til dog at få et resultat at henvide til, når hans partis stilling til lønningslovene i det hele taget senere skulle forklares og begrundes. At en besparelse på 12 mill. kr. eller deromkring skulle kunne redde staten fra økonomiske vanskeligheder som følge af tjenestemandslønningernes udbetaling, kan det ærede medlem hr. Niels Andersen dog ikke mene alvorligt. I øvrigt gav finansministeren under forhandlingerne udtryk for, som det allerede er blevet sagt i dag, at statens finansielle stilling nok kunne bære den foreslåede udgift, ja, han udtalte endog, at efter hans bedømmelse havde statens finansielle stilling ikke i de sidste mange år været bedre egnet til at tage en regulering af tjenestemandslønningerne end netop på nuværende tidspunkt.

Det må da være en erindringsforskydning hos udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Holger Eriksen, når han påstår, at der fra konservativ side skulle være blevet fremsat udtalelser om, at lovene ikke skulle have tilbagevirkende kraft fra den 1. april. Fra vor side gentog vi hver gang, vi blev spurgt i udvalget, at vi fulgte regeringens oprindelige forslag, altså forslaget om, at lovene skulle have tilbagevirkende kraft fra den 1. april i år. Det ville efter vor opfattelse blive en ganske uholdbar situation, hvis tjenestemændene efter alt det, der var gået forud, pludselig skulle blive stillet over for, at deres velbegrundede forhåbninger på én gang blev skubbet til side, bare fordi et af regeringspartierne havde fået kolde fødder over for, hvad dette partis ministre tidligere havde tiltrådt.

Tjenestemændenes repræsentanter havde så vist mange gode grunde til at tro på, at lovene ville blive gennemført med tilbagevirkende kraft fra 1. april. Lønftalerne fra 1956 udløb den 1. april, normeringer og embedsreguleringer, som skulle være trådt i kraft den 1. april, var blevet udskudt under henvisning til, at lønningskommissionen var ved at afslutte arbejdet, og selve de lovforslag, der blev fremsat her i tinget den 18. april, angav klart og tydeligt, at

lovene skulle have tilbagevirkende kraft fra 1. april.

Vi har som sagt hele tiden fra vor side været indstillet på, at dette ville ske fyldest, og vi har ikke på noget tidspunkt fraveget dette standpunkt. Vi var aldeles ikke ude efter en politisk fidus, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen påstod, men enhver kan da sige sig selv, at vi ikke kunne forholde os ganske passivt over for de mærkelige manøvrer, som regeringspartiet retsforbundet udfoldede. Skal der tales om politisk fiduseri, må man derfor efter vor opfattelse rette blikket andetsteds hen end til os konservative.

Jeg skal derefter kort omtale enkelte af de stillede ændringsforslag vedrørende lovforslaget om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger. Forhandlingerne i udvalget vedrørende spørgsmålet om landsbyskolelærernes bedre placering har for så vidt kun haft en teoretisk interesse, idet den højtærede undervisningsminister vedholdende har fastholdt, at den lønmæssige stilling, som lærerne på landet har fået i lovforslaget i forhold til købstadlærerne, er således, at ministeren ikke fandt anledning til at foreslå ændringer.

Over for den højtærede justitsministers forsøg på at skabe et enhedspoliti måtte vi både af principielle og af saglige grunde indtage en anden holdning på to områder. Landpolitiet indtager efter vor opfattelse en særstilling inden for politiet. Dette politis særlige karakter ønsker vi bevaret, og derfor så vi med ængstelse på, at den kommende udvikling ville medføre, at gode og dygtige landbetjente, som havde levet sig sammen med den befolkning, de var blevet sat iblandt, en skønne dag forsvandt ind til byerne, fordi de søgte en advancementsstilling, noget, man ikke kunne fortænke dem i — vi søger alle at komme frem inden for den tjeneste, vi har fået at varetage. Måske, ja sandsynligvis kan man vist sige, ville de hellere været blevet på landet, men hensynet til fremgang tvang dem på ny ind til byerne.

Denne udvikling var mange af udvalgets medlemmer ikke tilfreds med, og derfor fremkom ændringsforslaget om at oprette 20 stillinger som politiassistenter af 2. grad på landet, et forslag, alle har tiltrådt. Måske er antallet for lille set på baggrund af styrken på 270 mand; det er utvivlsomt for lille,

[Baagø.]

men på nuværende tidspunkt var der ikke mulighed for at komme videre.

Kriminalpolitiet indtager på samme måde efter vor opfattelse en særlig stilling, og da de foreslåede lønninger og tillæg for fremtidige tjenestemænd i kriminalpolitiet betød en væsentlig beskæring af forskellige vederlag, de hidtil har fået udbetalt, enedes udvalget om at yde en slags kompensation herfor ved at foreslå det særlige opdagertilæg sat op fra de foreslåede 420 kr. til 600 kr. årligt og ved at forbedre bestemmelserne vedrørende forfremmelserne, jfr. ændringsforslag nr. 47.

Det ændringsforslag, der går ud på at rykke 22 dommerfuldmægtige og 12 politifuldmægtige op fra 19. og 24. til 25. lønningsklasse, er tænkt at skulle være et plaster på såret for de ældre, veltjente og velkvalificerede fuldmægtige, som ikke opnår udnævnelse i et dommer- eller politimesterembede. Fra alle sider i udvalget var man enig om, at et sådant skridt var af betydning, for at det fremover stadig skal blive muligt at skaffe fornøden kvalificeret tilgang til dommer- og politimesterembederne ud over landet.

At den højtærede undervisningsminister til lovforslaget om lønninger til folkeskolens lærere har stillet ændringsforslag om, at tjenesteboliger til skoleinspektører ikke som hidtil og efter lovforslaget skal kunne kræves oprettet imod den pågældende kommunalbestyrelses ønske, er vi fra vor side tilfreds med. Ligeledes er vi tilfreds med, at der nu bliver taget skridt til at søge den i adskillige år fulgte fremgangsmåde i kommunerne med hensyn til at yde kommunale tillæg af forskellig størrelse til lærerlønningerne ophævet. Det må være i såvel kommunernes som skolens interesse, at noget sådant ikke fremtidig finder sted.

Hvad ændringsforslagene til forslaget om folkekirkens lønningsvæsen angår, beklager jeg, at den højtærede kirkeministers oprindelige forslag om hjælpepræster til særlige opgaver nu er blevet indskrænket til nogle få tekstlinjer, hvorefter ministeren, når ganske særlige forhold taler derfor, kan fastsætte et højere honorar til hjælpepræsterne. Der var så meget rigtigt og godt og noget, som der absolut er brug for inden for vor kirke, i det oprindelige lovforslag, men

jeg erkender, at ved behandling af en lønningslov er det vanskeligt at starte en større debat om denne sag, og jeg skal derfor nøjes med at udtale håbet om, at den højtærede kirkeminister vil gøre flittigt brug af den bemyndigelse, kirkeministeren nu har fået. Der er opgaver nok, der kalder på en indsats fra kirkens side. Jeg ved, at ministeren selv har øje for det, og at hun ønsker, at kirken i vor tid skal placeres midt i folkets pulserende liv under alle dets forskelligartede former.

På mit partis vegne kan jeg anbefale, at man stemmer imod de fra kommunistisk side stillede ændringsforslag, og at man stemmer for samtlige ændringsforslag, som er stillet af de pågældende ministre og udvalget i forening, og at man ligeledes stemmer for alle de heromhandlede lovforslags overgang til tredje behandling i den skikkelse, de efter vedtagelsen af ændringsforslagene vil få.

At udvalgets betænkning fremtræder som en enig beslutning, er det bedste bevis for, at de synspunkter, vi fra konservativ side i årevis har kæmpet for, er blevet anerkendt som rigtige. Jeg for min part er ikke i tvivl om, at tjenestemændene med tanke på, hvorledes der i en lang årrække her i folkettingen er blevet kæmpet om de principper, der nu er nedlagt i de foreliggende lovforslag, nok skal drage deres slutninger.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Det, jeg her ved anden behandling ønsker at fremhæve, er, som også fremhævet af flere af de andre ærede ordførere, betydningen af, at udvalget vedrørende lønningslovene har kunnet afgive en for så vidt enstemmig betænkning, som der ikke stilles ændringsforslag fra noget mindretals side.

Vi har gennemgået alle de henvendelser, der har været rettet til os, taget hensyn til de oplysninger, vi har fået, og en hel række mindre ændringer er foretaget, ændringer som efter min opfattelse ikke forrykker linjen i de foreliggende forslag og ikke giver de forhandlingsberettigede organisationer berettiget grund til at tage deres tilslutning op til revision. Så at sige alle de deputationer, vi har modtaget, har da også erklæret sig tilfreds med, ja, ofte taknemlige for de forbedringer, lovforslagene betyder for tjenestemændene, men de har fremhævet visse punkter, som de kaldte skønhedspletter. Vi

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

har rettet, hvad udvalget var enig i burde rettes, uden at jeg naturligvis tør sige, at vi har nået den absolutte retfærdighed, og over for en kritik, der fra enkelte grupper eller fra enkelte personers side kommer til orde i disse dage, undertiden i ret skarpe vendinger, må det henstilles, at man ikke glemmer de forbedringer, som lovforslagene indeholder, og ikke glemmer at tage hensyn til helheden.

Jeg vil i denne forbindelse rette en tak til overtrafikkontrollør Lyngesen, der for nylig klart har understreget, at de fire forhandlingsberettigede tjenestemandsgeselskaber har anbefalet at ophøje lønningskommissionens forslag til lov, og blandt andet ironiserer over ordenspolitiets protest mod, at opdagertillægget til kriminalpolitiet er foreslået forhøjet med et beløb på 180 kr. årlig. Jeg vil gerne hertil føje, at den lønfor- skel, der hidtil har været mellem kriminalpolitiet og ordenspolitiet, er blevet væsentlig formindsket ved det foreliggende lovforslag, selv om kriminalpolitiet får de omtalte 180 kr. om året.

Jeg skal i øvrigt ikke kommentere de mange ændringsforslag, men kun fremsætte nogle få bemærkninger. Jeg er tilfreds med, at der opnåedes enighed om at beholde et beskedent antal advancementsstillinger for landpolitiets personale, når de pågældende bliver på landet.

Da landsbylærernes lønninger principielt bør være på linje med købstadlærernes, udtrykte jeg ved første behandling tilslutning til, at disse to grupper lønninger var tilnærmet hinanden i forslagene, og jeg hilser med tilfredshed, at undervisningsministeren har stillet forslag om forhøjelse af ledertil- lægget, så lønforskellen mellem købstad- lærerne og de landsbylærere, der får dette ledertil- læg, bliver yderligere formindsket.

En forskel er der dog fortsat på sidste løntrin — og dermed beklageligvis også på pensionen — og det synes at være det, det ærede medlem hr. Henry Christensen særligt hæftede sig ved. Ordningen er imid-

lertid tiltrådt af den forhandlingsberettigede lærerorganisation, hvori også landsbylærerne er repræsenteret, og lønningskommissionen har enstemmigt tiltrådt den, altså også venstres repræsentanter, hvoraf den ene var det ærede medlem hr. Henry Christensen.

Jeg vil udtrykke min tilfredshed med, at der er stillet ændringsforslag, som skaber lempeligere overgangsformer for de ældre, som er kommet lidt i klemme, fordi vi ændrer den alder, der giver ret til afsked med pension, fra 65 til 67 år. Jeg er tilfreds med, at der nu skabes mulighed for, at de, der er så gamle, at de kun har et år igen, inden de når den alder, hvor de efter den hidtidige lovgivning har ret til at tage deres afsked, kan bevare denne ret og, om de ønsker det, pensionsmæssigt blive stillet, som om de var afgået med pension inden 1. april 1958. Jeg tror, at der herigennem er taget et rimeligt hensyn til dem, der har disponeret ud fra den opfattelse, at de skulle tage deres afsked til næste år.

Ved første behandling omtalte jeg, at det radikale venstre var uenigt i forslaget om 293 militære stillinger, og det har jo givet det ærede medlem hr. Henry Christensen anledning til at fremsætte en hel del storpolitiske betragtninger. Men da vi som bekendt har søgt enighed i udvalget fra alle sider, og da der ikke kunne nås enighed om det radikale venstres forslag på dette område, har vi akkviesceret ved de ændringsforslag til normeringslovforslaget, der er stillet under nr. 112, 113 og 114, hvorefter antallet af fenriker nedsættes med 100.

Lovforslagene har efter min mening en væsentlig skønhedsfejl. Det er de særlige regler for indplacering af ikke-forsørgere i 9. lønningsklasse. Her er det navnlig det forhold, at ikke-forsørgere over 30 år ikke indplaceres på linje med forsørgere, som jeg mener er principielt uheldigt, og jeg er ikke enig med det ærede medlem hr. Holger Eriksen i, at dette er et ubetydeligt spørgsmål. Alle i lønningskommissionen og i folketingsudvalget vedrørende lønningerne var enige i, at ligelønsprincippet skulle gennem-

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

føres, og at der måtte indføres særlige lønreguleringer for nogle yngre lønningsklasser, der faktisk overvejende bestod af ikke-forsørgere. Vi var også enige om, at der ved indplaceringen måtte tages et vist hensyn til, om personer under 30 år var forsørgere eller ikke-forsørgere, for at den øjeblikkelige lønfremgang ikke skulle virke urimelig. For denne ene lønningsklasse, assistentklassen, avancementsklassen for kontorister, som overvejende består af kvinder, indfører man en særordning, så også ikke-forsørgere over 30 år indplaceres efter andre regler end forsørgere, hvad jeg som sagt af principielle grunde er imod. I folketingsudvalget kunne der imidlertid ikke vindes tilslutning til dette synspunkt undtagen hos de to andre kvindelige medlemmer, de ærede medlemmer fru Erna Sørensen og fru Edel Saunte. Vi tre overvejede at stille ændringsforslag, men da der til sidst opnåedes enighed om samtlige ændringsforslag, gav også vi afkald på at stille ændringsforslag på dette punkt.

Når jeg har sagt dette, vil jeg dog understrege — og heri er jeg enig med det ærede medlem hr. Holger Eriksen — at den omhandlede særbestemmelse er en overgangsbestemmelse, der i løbet af ca. 8-10 år har mistet sin betydning, og at lovforslagernes gennemførelse betyder en sejr for ligelønsprincippet. Dette må ikke glemmes — heller ikke af de ældre ikke-forsørgere, der ikke straks får ligeløn, men dog i øjeblikket får en ikke ubetydelig lønstigning.

Nu, da man er nået frem til en sådan grad af enighed om tjenestemandsløven, at der kun er stillet ændringsforslag, hvorom alle i udvalget har været enige, finder jeg i modsætning til det ærede medlem hr. Henry Christensen ikke, at det tjener noget nyttigt formål at holde lange taler om de forskellige divergenser, der har foreligget på vejen til denne enighed. Jeg skal derfor fatte mig i korthed.

Jeg er glad for, at der i udvalget er skabt enighed om at udtale, at det vil være uheldigt at gennemføre en regulering af tjenestemandslønninger efter et andet pristal end det, der anvendes ved regulering af lønninger på arbejdsmarkedet i øvrigt, og at der derfor skal nedsættes et udvalg, som skal overveje alle de problemer, der

knytter sig til spørgsmålet om, under hvilken form det kan sikres, at et pristal, hvori skatter og afgifter ikke indgår, bliver anvendt til reguleringer af overenskomstmæssige lønninger. Som det ærede medlem hr. Henry Christensen ved, har jeg ikke principielt været modstander af et pristal, hvori skatter og visse afgifter ikke indgår, nærmest fordi jeg synes, at det var en behagelighed for folketinget ikke altid at skulle tænke på virkningerne på pristallet, når man skulle foretage en eller anden foranstaltning. Men jeg kan ikke helt tiltræde det, det ærede medlem siger i dag, at man dermed sikrer et rimeligt pristal, der modvirker inflationen. Det er jo ikke sikkert. Det kommer an på udviklingen også med hensyn til skatter og afgifter. Men med den enighed, vi er nået til her, er en væsentlig anstødssten, som hindrede enighed ved første behandling, fjernet.

Jeg synes ligeledes, det er glædeligt, at der nu er enighed om, at der skal nedsættes et udvalg, som skal undersøge de vanskelige spørgsmål om konsekvensen af folkepensioneringens gennemførelse med hensyn til fremtidige ansættelser i statens tjeneste på områder, hvor stillingen ikke afviger væsentligt fra tilsvarende stillinger i det private erhvervsliv. Venstre og de konservative har ønsket, at der på et enkelt punkt skulle gives et mere bestemt direktiv for udvalgets arbejde, men det forekommer mig dog mest rimeligt, at udvalget får fuld frihed til at arbejde alene ud fra saglige synspunkter og ikke ud fra forud fastlagte linjer. Den strid; det ærede medlem hr. Henry Christensen gerne vil rejse også i dag, må efter min mening vente, til det saglige grundlag er i orden, og jeg tror også, det ærede medlem må erkende, at han kan trænge til at lære af en sådan saglig undersøgelse. Hvis ikke det var nødvendigt, havde han vel, må man gå ud fra efter den indstilling, han og hans parti har, i lønningsskommissionen formuleret forslag, som opfyldte det mål, han satte sig. Det, vi skal finde ud af, når dette udvalg har tilendebragt sit saglige arbejde, er, hvad vi må skønne der er hensigtsmæssigt og rimeligt ud fra statens og samfundets interesse.

Tidligere ordførere har talt en del om de forhandlinger, der i udvalget fandt sted om en rimelig aftrapning af lønstigningen eller en eventuel udsættelse af de nye lønningers

[Kirsten Gloerfelt-Tarp.]

ikrafttræden. Disse forhandlinger var som bekendt foranlediget af retsforbundets repræsentant og vel nok også påvirket af venstrebladenes stærke understregning af de alt for store udgifter, tjenemandslovenes gennemførelse ville medføre. Men det viste sig, at venstre ikke fulgte sine talerør ud over landet.

Det radikale venstre har hele tiden vedstået den stilling, vi har indtaget i lønningsskommissionen. Jeg kan i øvrigt ikke helt erkende det rigtige i det billede, som det ærede medlem hr. Henry Christensen giver af forhandlingerne i udvalget. Det er efter min mening et stærkt fortegnet billede, og jeg synes, at det ærede medlem ganske sprang over forskellige stadier i sin egen udvikling i udvalget, hvor han, da retsforbundets repræsentant første gang stillede sit krav om aftrapning, ilede med at sige, at han var meget villig til at søge at nå et resultat, for så vidt enighed kunne opnås, og det var der ikke noget at sige til, for vi har netop hele tiden tilstræbt enighed.

Nu tror jeg nok, at „bitte Viggo“ kan svare for sig selv, men når der bliver sagt, at den højtærede finansminister stillede forslag om at udsætte lovenes gennemførelse nogle måneder, må jeg sige, at det var jo for at opnå enighed. Det var det, vi tilstræbte på de forskellige områder for at få så bred en tilslutning som muligt til denne lønningslov, ikke alene i vor interesse, men også i tjenestemændenes og i hele befolkningens interesse.

Vi vedstår altså vor stilling i lønningsskommissionen; men det betyder ikke, at det radikale venstre ser med letsindighed på de betydelige statsudgifter, tjenestemandslovene vil medføre. Over for disse udgifter står imidlertid de mange år, tjenestemændene har måttet vente på den reform, som har været lovet dem fra alle sider, og desuden de store samfundsmæssige fremskridt, lovforslagene ubestrideligt indeholder. Det er åbenbart disse synspunkter — det er ikke noget med storpolitik eller fidus, har vi jo hørt — der til sidst har sejret hos venstre, således at dette parti nu også slutter op om lovforslagene, og så finder jeg ingen grund til at tærskle langhalm på de småkrusninger, som forhandlingerne har været rige på.

Til slut skal jeg anbefale at stemme for de

af udvalget stillede og tiltrådte ændringsforslag og at stemme mod de uden for betænkningen stillede ændringsforslag.

Niels Andersen: De foreliggende ændringsforslag er jo i så rigt mål blevet kommenteret af de foregående ordførere, at jeg kan indskrænke mig til at give tilslutning til dem. I det udvalg, der har behandlet de foreliggende lovforslag, har der været fuldstændig enighed om disse ændringsforslag, og jeg skal derfor ikke kommentere dem yderligere, men koncentrere mig om de tre hovedspørgsmål, som har været indgående drøftet i udvalget, nemlig spørgsmålet om fremtidige ansættelser af tjenestemænd, spørgsmålet om pristallet og spørgsmålet om de økonomiske virkninger af lønningslovenes gennemførelse.

Med hensyn til fremtidige tjenestemandsansættelser fremgår det for så vidt klart af betænkningen, hvad man stiler imod, idet det siges, at det er finansministerens hensigt „efter lovens endelige vedtagelse at lade foretage den foreslåede undersøgelse og nedsætte et udvalg, hvor de videre overvejelser skal foregå.“

Det henstilles i betænkningen,

„at dette udvalg afslutter sit arbejde så betids, at finansministeren senest 1. maj 1960 kan gøre folketinget bekendt med resultatet af de i udvalget foretagne undersøgelser og overvejelser. Udvalgets opgave er at undersøge, i hvilket omfang der i konsekvens af folkepensioneringens gennemførelse kan opnås sådanne ansættelsesforhold for fremtidige i statens tjeneste ansatte, hvis stilling ikke i kraft af sin karakter eller det med denne forbundne ansvar afviger væsentligt fra tilsvarende stillinger i det private erhvervsliv, at disses pensionsforhold i deres helhed ordnes efter de almindelige regler om folkepensionering.“

Der ligger i denne udtalelse, så vidt jeg kan skønne, det, vi fra retsforbundets side kan ønske. Ikke desto mindre foreligger der en mindretalsudtalelse fra venstre og de konservative, hvori de nærmere præciserer, hvad det er, de ønsker, og her må jeg ærlig talt standse op og undre mig, for heri nævner man ufaglærte arbejdere og lignende som dem, man kunne ønske ansat på de vilkår, det private arbejdsmarked gi-

[Niels Andersen.]

ver sine arbejdere. Det undrer mig meget, at man fra venstres og konservativ side er tilfreds hermed. Der er jo allerede i dag overenskomstansættelser under staten for ingeniørers og lægers vedkommende, og det er naturligvis meningen, at man for mange andres vedkommende end netop de ufaglærte og dermed ligestillede skal opnå resultater i samme henseende. Det er min personlige opfattelse, at man på mange områder inden for statstjenesten kan nå langt med hensyn til kontraktansættelser eller overenskomstansættelser. Det undrer mig derfor noget, at venstre og de konservative har givet udtryk for, at man faktisk kun tilsigter en sådan kontraktansættelse for ufaglærte arbejdere og dermed ligestillede. Jeg siger klart, at vi fra retsforbundets side ønsker på så mange områder som muligt at tilnærme de pensionsforhold, der skal være gældende for statsansatte, til de forhold, som er gældende i det private arbejdsmarked.

Jeg skal ikke sige mere om de fremtidige ansættelsesforhold, men gå over til det andet store spørgsmål, der har været drøftet i udvalget, nemlig spørgsmålet om pristallet.

Udvalget har for det første drøftet, om der skulle gælde et særligt pristal for tjenestemændene og et andet pristal for arbejdsmarkedets parter. Jeg har klart sagt ved første behandling, at man efter min opfattelse ikke kunne operere med to pristal; man måtte søge frem til et pristal, der gjaldt for såvel tjenestemænd som andre af landets borgere. Dernæst drøftede man, om der er nogen fordel ved at have et pristal, hvori skatter og afgifter ikke er medregnet. De undersøgelser, der er foretaget i kommissionen, viser klart, at selv om man ikke havde medtaget skatter og afgifter ved beregningen af pristallet, ville der alligevel være sket en lignende lønudvikling som den, der har fundet sted.

Men det er da givet, at hvis man i et udvalg skal søge at finde frem til et andet pristal, som skal danne grundlag for fremtidige lønreguleringer, må man i et sådant udvalg have repræsentanter for arbejdsmarkedets parter med. Det må nemlig være indlysende klart, at arbejdsmarkedets parter ikke kan forpligte sig til at anvende et pristal, når de ikke selv har været

med til at forhandle om, hvordan dette pristal skal udregnes. Derfor er det givet, at hvis man kan nå frem til et pristal, hvorom der skabes enighed ved en forhandling, som også arbejdsmarkedets parter er med i, så er der ikke fra vor side noget som helst i vejen for at give tilslutning til at anvende et sådant pristal fremover.

Det tredje spørgsmål, der har været drøftet meget indgående i udvalget, er de økonomiske virkninger, som lønningslovenes gennemførelse vil få. I så henseende synes jeg, det er væsentligt at gøre sig klart, at merudgiften ved lønningslovenes gennemførelse andrager 165 mill. kr. minus det øgede bidrag til pensioneringen, 25 mill. kr., sådan at statens merudgift netto andrager 140 mill. kr. Dertil kommer en faktor, som ikke har været særlig meget drøftet, nemlig alderstillæggene, som jo i løbet af 1, 2 eller 3 år kommer til at betyde ret væsentlige forøgelse på statens lønningskonto. Men endvidere må man gøre sig klart, at kommunerne og de koncessionerede selskaber må følge med i den lønudvikling, hvortil grunden nu lægges ved tjenestemandslønningerne, og endvidere kan man vel med nogen ret hævde, at også erhvervslevets lønninger vil blive presset op som følge af de lønreguleringer, der her finder sted for statens tjenestemænd. Hvis man skal anlægge en skønmæssig beregning over, hvor meget dette alt i alt vil komme til at betyde i forøgede lønudgifter, kan man vist anslå, at det vil komme til at dreje sig om en øget byrde på ca. 300 mill. kr. for samfundet som helhed, afstedkommet af disse lønningslove for statens tjenestemænd.

Dertil kommer så alle de andre lønforhøjelser, som vi går og bevilger hinanden snart på et, snart på et andet område, et led i hele den tendens, som jo gør sig gældende inden for det danske samfund. Jeg er fuldt ud klar over, at det er overordentlig behageligt at kunne bevilge hinanden disse lønforhøjelser, men højere lønninger uden tilsvarende stigning i produktionen kan kun betyde inflation; højere lønninger, som der ikke står nogen øget produktion bag, som ikke skaber noget, betyder i virkeligheden, at man udhuler værdien af den løn, der udbetales.

Disse betragtninger fremfører jeg ikke,

[Niels Andersen.]

fordi jeg på nogen måde er tjenestemandsfjendtlig, tværtimod. Tjenestemændene kan kun være interesseret i en løn, der svarer til samfundets faktiske velstand; i modsat fald vil tjenestemandslønningerne kun blive udhulet af inflationen, således at lønnen fra staten får ringere købekraft.

Det er værd at lægge mærke til de overenskomster, der er sluttet arbejdsmarkedets parter imellem, idet — bortset fra lavtlønstillæggene — en væsentlig stigning i lønnen for så vidt er kompensation for den arbejdstidsnedsættelse, der finder sted over en 3-årig periode. Det er denne 3-årige periode, der har ligget til grund for mine betragtninger med hensyn til en graduering af tjenestemændenes lønforhøjelser. Vi har fra retsforbundets side rent principielt ønsket at finde frem til en graduering af lønningerne, men det var teknisk umuligt på grund af de mange forskellige forhold, der gør sig gældende inden for tjenestemandsløvens område, med 30 lønningsklasser og alle disse forskellige klassificeringer, og hvor man tillige har alderstillæggene at tage hensyn til. Det har været teknisk umuligt rent procentuelt at gennemføre en sådan graduering. Derfor kom man ind på tanken at ændre ikrafttrædelsesdatoen, hvad der ville have nøjagtigt den samme virkning som en graduering. Lad mig nævne, at en udsættelse af ikrafttrædelsesdatoen med et halvt år, f. eks. til 1. oktober ville svare til en graduering over 2 år. Når retsforbundet i udvalget stillede ændringsforslag om at sætte ikrafttrædelsesdatoen til 1. juli, var det ganske simpelt under hensyn til den modstand, der var imod ikrafttrædelsesdatoen den 1. april, og også fordi de nuværende tjenestemandsløve udløber den 1. juli.

Deroverfor hævder man ganske vist: ja men det er ikke meget, man redder derved, at man sparer 24 eller 36 mill. kr. Nej, et sådant synspunkt kan man naturligvis anlægge, selv om det dog for mig at se er et ret betydeligt beløb. Sandheden er imidlertid den, at retsforbundet har ikke været med i kommissionsarbejdet og har ikke givet noget som helst løfte til de parter, der har forhandlet i denne kommission, organisationerne og partierne. Vi har ikke forpligtet os, og det ligger os

meget stærkt på sinde at holde landets økonomi sådan i orden, at den stabilitet, der er opnået, fortsat kan opretholdes og udbygges.

Den højtærede finansminister har i udvalget givet til kende, at pengene er til stede, og at den økonomiske situation i øjeblikket er sådan, at det vil være forsvarligt at gennemføre disse love. Det ligger mig naturligvis fjernt på nogen måde at stille mig tvivlende over for det, den højtærede minister i så henseende har anført, men jeg mener nu alligevel, at en lønstigning af det omfang, der her er tale om, vil betyde, at lønstigninger presses frem i et hurtigere tempo, end produktionsforøgelsen kan følge med i, således at vi udsætter os for at skabe inflation, måske nok af en mild karakter, eftersom den økonomiske situation i det hele taget er stabiliseret. Det ligger os imidlertid meget stærkt på sinde, at vi opretholder denne stabilitet, og der ligger ikke noget som helst agitationsnummer i det, jeg her har fremført; det er noget, jeg gav udtryk for ved første behandling, da jeg første gang havde lejlighed til overhovedet at sige noget vedrørende dette spørgsmål. Jeg sagde ved første behandling, at det var vort ønske at graduere disse lønstigninger over 2-3 år; dette standpunkt har jeg stået på hele vejen igennem under udvalgsarbejdet og fremlægger det også her i dag som det ideelle.

Med hensyn til venstres holdning i dette spørgsmål vil jeg ikke undlade at minde om, at det rundt omkring i venstres presse landet over under store overskrifter er forkyndt, at venstre ønskede at spare med hensyn til lønningslovene, og man har givet udtryk for, at venstre var den egentlige initiativtager i dette spørgsmål; langt nede i teksten kunne man så læse, at retsforbundet gav tilslutning til denne tanke. Sådan er det ikke i virkeligheden. Hvis man skal se helt nøjternt på det, er det sådan, at venstres talsmand i det udvalg, der har behandlet disse lønningslove, ikke har været i overensstemmelse med venstres officielle organer, og det har undret mig kolossalt, at man netop i dette udvalg har konstateret, at venstre er gledet over mod det konservative folkeparti. Det har efter min opfattelse hidtil været sådan, at det

[Niels Andersen.]

var venstre, der var dominerende i det samarbejde, som har bestået disse to oppositionspartier imellem, og når det ærede medlem hr. Henry Christensen taler om historiske tidspunkter, tør jeg nok sige, at det var for mig et historisk tidspunkt, da jeg blev klar over, at i det spil, der har været med hensyn til lønningslovene, er det det konservative folkeparti, der har sejret over venstre.

Retsforbundet anser det stadig for betænkeligt, at man gennemfører disse love med den virkning, jeg her har omtalt; men det er naturligvis noget, man kan diskutere videre i den udvalg, der jo fortsat består. På den anden side er der ikke tvivl om, at lovforslagene vil blive vedtaget i den skikkelse, de får efter afstemningen i dag, og jeg skal også ærligt og redeligt erkende, at der i mit eget parti er divergerende opfattelser af, hvad man skal lægge mest vægt på i denne lovgivning. Jeg må tydeligt og klart erkende, at der er gode principielle ting i den: der er den gennemgribende forenkling og rationalisering af hele lønsystemet, der er ligelønsprincippet, lønklassernes reducering til 30, ophævelsen af den hidtidige nivellering, og der er ajourføringen af pensionsbidragene. Det er alt sammen reformer, vi hilser med stor tilfredshed og glæde, men der er som sagt inden for mit parti divergerende opfattelser af, hvad man skal lægge størst vægt på: skal det være disse rent principielle goder, eller skal det være det rent økonomiske spørgsmål?

De betragtninger, det ærede medlem hr. Henry Christensen har fremført i dag, betyder i virkeligheden for mig at se, at man fra venstres og konservativ side vil søge at jage en kile ind i regeringssamarbejdet. Jeg vil imidlertid gerne understrege, at det samarbejde, der består inden for de 3 regeringspartier, er absolut godt, og det er ubrydeligt; men det er dog ikke så ubrydeligt, at vi ikke hver enkelt kan have en opfattelse, som afviger fra helhedens. Der er dog så megen frihed inden for disse 3 regeringspartier, at der også på dette område er en vis tolerance, og jeg havde ikke ventet, at man skulle høre bebrejdelser i den retning fra frihedspartiet venstre.

Jeg anser det for et fremskridt rent parlamentarisk, at man i stadig øget om-

fang har lov til at have sin personlige opfattelse med hensyn til de spørgsmål, der foreligger for folketetinget; og det er min opfattelse, at hvis vi går videre ad den vej, vil folkestyret her i landet blive mere rigt og bære bedre frugt gennem det arbejde, der gøres i folketetinget.

Finansministeren (Kampmann): Det er almindeligt, at man ved anden behandling begynder med at takke udvalget for det arbejde, der er udført. Jeg vil ikke forsømme dette, jeg vil endog meget gerne understrege, at jeg synes, udvalget har gjort et usædvanlig godt, omfattende, dybtgående og hurtigt arbejde med denne lovgivning. Det har jo ikke været let for udvalget at komme igennem det; det har ikke alene måttet arbejde, medens folketetinget har holdt møder, men også i den pause, der var i tingets forhandlinger i en 14 dages tid.

Udvalget har modtaget en lang række deputationer, som man har hørt på, så vidt jeg har forstået med tålmodighed og interesse, og nogle resultater er der da også kommet ud af det.

Jeg forstår så udmærket, at de partier, der ikke har været repræsenteret enten i kommissionen eller i udvalget, kan have vanskeligt ved at komme igennem alle enkeltheder vedrørende denne lovgivning. Jeg kan også sige til det ærede medlem hr. Alfred Jensen — og det gælder også tjenestemændene — at der også mellem anden og tredje behandling vil blive mulighed for at fremsætte ønsker, hvis man har sådanne. Naturligvis håber jeg, man vil begrænse sig til de tilfælde, hvor man har nye synspunkter at fremføre, eller hvor der er sket noget, som man mener det er nødvendigt at kommentere.

Jeg vil også i dag udtrykke min glæde over, at det er lykkedes her ved anden behandling at nå frem til forslag til en tjenestemandsløvgivning, der i så høj grad ligner de fremsatte forslag. På de punkter, hvor der er foretaget ændringer, er det sket med fuld tilslutning fra alle i udvalget repræsenterede partier; det var jo ikke ganske klart efter fremsættelsen og første behandling, at noget sådant kunne lykkes. Det har været min bestemte opfattelse, at det kunne lykkes, og det er klart, at hele min indsats i dette arbejde kan vurderes på forskellig

[Finansministeren.]

måde. Jeg hørte også, at det ærede medlem hr. Henry Christensen havde en særlig måde at vurdere det på. Jeg kan kun sige, at jeg har gjort mig al den umage, jeg kunne, for at samle folketinget om at gennemføre lønningslovene. Jeg har måske særlig gjort mig umage for, at partiet venstre kunne tilslutte sig disse, og jeg er meget glad for, at dette er sket.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen har på kommunisternes vegne stillet enkelte ændringsforslag. Jeg må bede tinget om at afvise disse ændringsforslag.

Det ærede medlem nævnte også spørgsmålet vedrørende flyveledelsen, som han tidligere har været inde på. Jeg skal dertil sige, at antallet af overordnede stillinger — her tænker jeg på flyveledere af første grad og mere overordnede stillinger — bliver forøget fra 10 til 18, og samtidig er der for flyveledere for to stillingers vedkommende gennemført en ordning svarende til ordningen i trafik- og toldtaten, hvorefter der efter tre års tjeneste på slutløn som assistent finder automatisk advancement til flyveleder af anden grad sted. Endelig foreligger der med hensyn til personalemangelen en sag, hvor man søger antallet af aspiranter udvidet med 8, og jeg tror, at når denne udvidelse finder sted, er der sket et væsentligt fremskridt på dette område.

Det ærede medlem var også inde på et par spørgsmål vedrørende ændringsforslag nr. 22 til lønningslovforslaget angående en ændret sæsonberegning og spurgte mig direkte, om den mere smidige formulering af, hvorledes man skal beregne sæsonudjævnedes priser, vil betyde, at julipristallet, sådan forstod jeg det, men i øvrigt pristallet i det hele taget, ville blive større eller mindre. Herpå kan jeg ifølge sagens natur ikke svare; i visse tilfælde vil det blive større, i andre mindre.

Endelig spurgte det ærede medlem angående bestemmelsen om offentliggørelsen af pristallet senest den 20. i måneden, om det var den måned, pristalsmaterialet indsamledes. Der står i § 85, stk. 4, „den 20. i måneden efter“, det synes jeg ikke er vanskeligt at finde ud af.

De punkter, der særlig er diskuteret, er dem, som venstre havde givet udtryk for

kunne volde vanskeligheder med hensyn til at opnå dette partis tilslutning. Der var, som det ærede medlem hr. Henry Christensen udtalte i slutningen af sin tale, ting, som man fandt direkte forkerte i forslagene, og måske derfor vanskeligt kunne gå med til. Det drejede sig særlig om spørgsmålet om pristallet og spørgsmålet om ansættelsesformerne. Disse spørgsmål har været drøftet i udvalget, og jeg har også deltaget i en række samråd derom, og resultatet fremgår af betænkningen. Med hensyn til pristallet forstår jeg, at vi har fundet en fremgangsmåde, der kan være almindelig tilslutning til.

Jeg vil gerne fremsætte en principiel udtalelse angående dette punkt. I modsætning til partiet venstres opfattelse ved første behandling har jeg hele tiden ment, at man ikke skulle tvinge de interesserede parter i denne sag. Jeg har ment, at der var så mange gode argumenter for at nå frem til et pristal, hvori skatter ikke var indbefattet, at man skulle prøve at argumentere sig hertil, og jeg mener, at det resultat, vi er nået til, er, at man vil prøve noget sådant. Så skal jeg tilføje, at hvis man ikke når til enighed herom, må man erindre, at ganske vist kan man måske nok ad lovgivningens vej nå så langt, at man fastsætter, at hvis lønningerne skal pristalsreguleres, skal man anvende et bestemt pristal, men man kan aldrig i lovgivningen fastsætte, at man skal have en pristalsregulering af lønninger. Derfor har det også sin store værdi, at arbejdsmarkedets parter, som vel er dem, der er mest interesseret i dette spørgsmål, får lejlighed til i et udvalg sammen med repræsentanter for tjenestemandsoverenskomsterne at drøfte dette spørgsmål. Jeg synes, det er godt, at vi har kunnet komme hinanden nærmere på dette punkt.

Med hensyn til ansættelse af tjenestemænd er vi også, synes jeg, nået særdeles langt. Det viste sig, at den formulering, der skulle give udtryk for den enighed, som vi var nået frem til — udkastet var lavet af det ærede medlem hr. Henry Christensen, men der var foretaget visse korrigeringer i det — kunne man ikke fra venstre og vel efterhånden heller ikke fra de konservative rigtig tilslutte sig. Man ønskede en tilføjelse. Denne tilføjelse fremgår af betænkningen. Jeg skal kun sige, at havde jeg kendt denne tilføjelse, tror jeg, vi kunne være nået til

[Finansministeren.]

enighed, idet jeg mener, at tilføjelsen ikke indeholder så meget, der skal diskuteres. Det, der står i denne tilføjelse, er noget ejendommeligt, noget i retning af, at der er særlige tjenestemandsgrepper, man skal se at komme væk fra, men det har ikke på noget tidspunkt været diskuteret i udvalget, så vidt jeg erindrer. Nej, det må være — som også det ærede medlem hr. Niels Andersen var inde på, og som det er blevet fremhævet i udvalget — en gennemgang af det arbejde, der udføres i de forskellige styrelser og tjenestegrene, der i høj grad må lægges til grund for, om det er nødvendigt og formålstjenligt at have tjenestemænd eller ej, og her kan selve uddannelsen af de pågældende ikke spille nogen afgørende rolle. Som allerede sagt har ingeniører og læger, der har en såkaldt højere uddannelse, allerede en overenskomsthænding.

Med hensyn til de mange normeringer ser man jo til stadighed i pressen, at der vedblivende skulle være uro omkring tjenestemandsgivningen. Hertil vil jeg svare, at når man ser på de spørgsmål, det drejer sig om, og prøver at betragte dem i forhold til den helhed, der her er opnået, er det små spørgsmål, der har været og fortsat er uro om. Jeg er særdeles tilfreds med, at det lykkedes i det sidste par møder i lønningskommissionen at nå til enighed også om de sidste normerings-spørgsmål, og jeg håber, at det, der er nået, kan blive stående, selv om det ikke kan nægtes, at der stadig kan være et par spørgsmål at se på. Dette kan naturligvis ikke fratage de interesserede parter retten til at give deres mening til kende. Det har det ærede medlem hr. Henry Christensen også givet udtryk for i meget stærke vendinger med hensyn til landsbylærerne, men alligevel har det ærede medlem under forhandlingerne erkendt, at man ikke kunne nå længere på dette punkt. Jeg ved, at undervisningsministeren også vil sige lidt herom. Jeg tager det bare som eksempel på, at man godt kan bøje sig for et forlig og alligevel have sit standpunkt.

Det, der har været den største diskussion om her i dag, er, om det er rimeligt eller urimeligt, at retsforbundet har taget et særligt standpunkt med hensyn til, hvornår tjenestemandsløvene skulle træde i kraft. Jeg vil gerne indledningsvis gøre en kort

kommentar til dette spørgsmål; jeg synes i og for sig ikke, det fortjener en lang kommentar. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, som også det ærede medlem hr. Niels Andersen har gjort det, at også retsforbundet tilslutter sig de principper, som lønningsforslagene bygger på, og gerne ser dem gennemført, altså hele lønningslovslovskomplekset, lønningernes højde og alt det andet.

Det spørgsmål, der har været diskuteret i udvalget, var, om der kunne findes nogen form, så hele forhøjelsen ikke skulle få virkning fra en bestemt dato, men at der kunne ske en ikrafttræden over en årrække. Der mener jeg det kan have sin værdi at gøre opmærksom på, at det da i og for sig ikke er retsforbundet alene, der har diskuteret denne tanke. Det er allerede nævnt her, at den blev drøftet i venstrepressen, og den har også været drøftet i andre presseorganer. Det er vel også således, at mange folketingsmænd har været interesseret i dette spørgsmål.

Må jeg da sige til det ærede medlem hr. Henry Christensen, at under et af de første samråd, jeg var til, hvorunder jeg gjorde opmærksom på, at så vidt jeg skønnede, var en aftrappingsordning, hvis den skulle give besparelser på millionbeløb, teknisk meget vanskelig for ikke at sige umulig at gennemføre, blev jeg stadig presset fra det ærede medlems side, idet det ærede medlem spurgte, om det da var umuligt på anden måde at foretage besparelser. Det ærede medlem sagde ikke, at han ønskede sådanne besparelser, men der blev alligevel lagt et stærkt pres på mig for at finde andre fremgangsmåder. Dertil svarede jeg på dette tidlige stadium: ja, skal der ske besparelser — og så gentog jeg, hvad jeg har sagt, at jeg mente, at lovene skulle træde i kraft den 1. april — kan jeg ikke se andet, end at så må der ske senere ikrafttræden af lovene. Det var den teknisk set lettest fremkommelige måde.

Jeg fremhæver dette som et eksempel på, at det ikke var fremmed for nogen i udvalget at drøfte dette spørgsmål. Det har ikke været fremmed for partiet venstre, og derfor er der noget ejendommeligt modstridende i de stærke angreb, der i dag fremføres mod dem, som har hævdet disse synspunkter.

Det møde, som det ærede medlem omtalte, vil jeg kommentere ganske kort —

4609 ²²/₅ 58: 2. beh. af f. t. l. om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd m. m. 4610

[Finansministeren.]

jeg behøver ikke at sige så meget, for der er andre deltagere i mødet, der her har udtalt sig og, om jeg så må sige, har fremsat supplerende bemærkninger til det, det ærede medlem hr. Henry Christensen erindrede fra dette møde. Det afgørende ved den lejlighed og det, der var baggrunden for mine bestræbelser for at redde tjenestemandsløvene igennem og skabe stærk samling om dem, var det, der skete, da det ærede medlem hr. Niels Andersen kom med sit ændringsforslag om at udskyde ikrafttrædelsen i 3 måneder. Hertil sagde det ærede medlem hr. Holger Eriksen på socialdemokratiets vegne, at et sådant forslag måtte han gå imod, medens det ærede medlem hr. Poul Sørensen og det ærede medlem hr. Henry Christensen sagde, at de måtte tage anstand, det var en politisk situation. På det tidspunkt interesserede man sig altså for det politiske og ikke for tjenestemandene.

Ja, jeg synes egentlig ikke, at det, der skete på dette møde, fortjener flere kommentarer.

Så er det spørgsmål blevet rejst her under drøftelserne, om man i regeringen står bag lovforslagene, og hvilken stilling man vil tage til dem. Jeg kan her oplyse, at ligesom regeringen stod bag forslagene, da de blev fremsat, vil naturligvis alle regeringens medlemmer stemme for dem. Jeg har også hørt det ærede medlem hr. Niels Andersen gøre opmærksom på, at der inden for retsforbundets gruppe nok er nogle, der vil stemme for forslagene, men at man ikke har taget endelig stilling hertil. Det kan dog ikke være nogen hemmelighed — det vil jeg gerne vende tilbage til — at der såvel her i folketinget som blandt regeringens medlemmer har været dem, der har været stærkt i tvivl om, hvornår man kunne tage det økonomiske offer, der her var tale om. Jeg tror nok, man kan nævne, at især fiskeriministeren har givet udtryk for disse synspunkter, som også er kommet frem under diskussionen. Men det, der må være det afgørende, er, at hele regeringen står bag forslagene, og

det vil vise sig, når de kommer til tredje behandling.

Udvalgets ordfører (Holger Eriksen): Jeg vil gerne begynde med at rette en fejl, jeg gjorde mig skyldig i i min første tale. Da jeg beskæftigede mig med de kontraktansatte officerer, nævnte jeg tallene 60 og 67 (sp. 4546). Det skulle være 52 og 60. Jeg tror ikke, det giver nogen forstyrrelse, men for en ordens skyld vil jeg gerne have slået fast, at det er disse sidste tal, der gælder.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensen advarede, fordi man ville hindre de kommunale tjenestemænd i at forhandle med deres arbejdsgivere. Noget sådant har der overhovedet ikke været tale om. Det, der foreligger, er, at man i kommissionsbetænkningen og ved i udvalget at understrege denne betænkning henstiller til de kommunale myndigheder nu at yde et bidrag til at nærme de kommunale lønninger til de statslige. Men selvfølgelig er der da ikke tale om, at man vil vedtage noget, der griber ind i den forhandlingsret, som de pågældende organisationer har, og som ingen vil anfægte.

I øvrigt vil jeg gerne om de ændringsforslag, som det ærede medlem anbefalede, sige, at hvad det væsentlige angår, beskæftigede jeg mig med det i min tale ved første behandling. Jeg gjorde opmærksom på, at der inden for de forskellige grupper var visse, som i virkeligheden var sådan stillet med hårdt arbejde, at der burde være en undtagelsesbestemmelse med hensyn til deres pensionsalder, hvis noget sådant kunne gennemføres. Men jeg gjorde også opmærksom på, at det havde vist sig uigennemførligt. Den måde, det ærede medlem ville ordne det på ved simpelt hen at sige, at man for store lønningsklassers vedkommende uden videre kan gå over til at have afskedigelse ved 60 års alderen, kan vi i hvert fald ikke acceptere, og jeg afviser disse ændringsforslag på samme måde, som den højtærede finansminister har gjort det.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem

[Holger Eriksen.]

hr. Baagø med megen styrke søgte at slå fast, at der overhovedet ikke var nogen ændring i det konservative partis tjenestemandspolitik, og yderligere føjede til, at man derved havde fastslået, at det, der havde stået i visse blade, ikke var rigtigt. Jeg forstår i og for sig ikke rigtig denne argumentation; det, der var tale om i udvalget på det tidspunkt, da bladene skrev om det, var jo aldeles ikke det, som der nu foreligger forslag om.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen gik langt videre; han talte om, at man i det store og hele kunne afskaffe tjenestemandsbegrebet. Det var måske vanskeligt af hensyn til grundlovens bestemmelser om dommerne, selv om han i og for sig ikke troede det; der kunne også være tale om de allerhøjeste tjenestemænd . . . . (Poul Sørensen: Det er urigtigt!). Nej, det er rigtigt . . . . men ellers måtte man i almindelighed nok kunne nå til at ophæve tjenestemandsbegrebet. Se, det var noget andet end det, der nu er stillet forslag om, men selv det, der nu er stillet forslag om, hvor man uden videre siger, at de lavest lønnede ikke skal være tjenestemænd, mens de højest lønnede skal det, er i diametral modstrid med de synspunkter, de konservatives ordfører i lønningskommissionen, Karl Olsen, har gjort gældende, idet han hele tiden har fastslået, at det konservative folkeparti uden nogen som helst betænkelighed gik ind for at bevare tjenestemandsbegrebet i den udstrækning, det har i øjeblikket.

Til det ærede medlem hr. Henry Christensen skal jeg sige, at jeg naturligvis er meget glad for den forhandlingsvilje, han på det saglige område har udvist i udvalget, men til gengæld er jeg mildest talt forbløffet over de udtalelser, han i dag, og for øvrigt også i sin tid i Horsens, har fremsat vedrørende forløbet af forhandlingerne i udvalget. Jeg må selvfølgelig foreløbig gå ud fra, at der foreligger en erindringsforskydning, og jeg vil yderligere regne med, at det ærede medlem vil foretage en rettelse af de fremsatte udtalelser. Da man talte om lovenes ikrafttræden, og da retsforbundet fremsatte sit forslag om 1. september, gik, som den højtærede finansminister har gjort opmærksom på, både venstre, socialdemokrater og konservative imod; det er rigtigt. Men det er

også rigtigt — og det er det, jeg gerne vil have frem — at efter at retsforbundet havde fremsat sit forslag, erklærede de konservative, at nu forelå der en ny situation, og at man ikke på forhånd kunne forpligte sig til ikke eventuelt at udnytte den politisk. Jeg bebrejder ikke de konservative, at de tog den stilling, jeg bebrejder ikke venstre, at de sluttede op bag ved de konservative — det er muligt, at socialdemokratiet ville have gjort det samme i en tilsvarende situation — men vi skal blot have frem, at således lå det. Af saglige grunde ville venstre og de konservative stemme for 1. april, men de ville holde en dør åben for af politiske grunde at stemme for den 1. september.

Se, det er den situation, vi var stillet over for, og det kan ikke hjælpe, at man nu kommer her og siger, at det var socialdemokraterne, der ville svigte tjenestemændene, og socialdemokraterne, der ville have, at lovene først skulle træde i kraft den 1. juni. Det var det aldeles ikke, men vi var nødt til at tage vore modforholdsregler over for den mulighed, der forelå efter de klare udtalelser, der var faldet fra venstres og de konservatives side. Vi ville ikke risikere, at det eventuelt, ikke af saglige, men af politiske grunde, skulle blive den 1. september. Derfor var vi nødt til at føle os frem, om der var mulighed for at nå til enighed på et andet grundlag.

De oplysninger, jeg her har givet, er uomstødelige. Således var udviklingen, og jeg håber, at man vil rette det, man har sagt, hvilket i og for sig også vil medføre, at man så ikke længere har noget grundlag for at skyde socialdemokratiet i skoene, at vi ville snyde tjenestemændene, at vi gjorde forsøg på af hensyn til retsforbundet at få udsat ikrafttrædelsesdatoen. Det var kun et klart svar fra venstre og de konservative, vi manglede, for at kunne gennemføre lovenes ikrafttræden den 1. april.

Henry Christensen: De punkter, der har været diskuteret i dag, er hovedsagelig spørgsmålet om, hvornår lovene skulle træde i kraft, ansættelsesformerne og pristallet. Hvad det sidste angår, har jeg ikke noget at føje til, hvad jeg sagde i min indlednings-tale. Jeg har bemærket de udtalelser, den højtærede finansminister har fremsat herom ved denne lejlighed, og jeg tager dem som

[Henry Christensen.]

udtryk for, at der nu i hvert fald for vort vedkommende er en fælles vilje til indsats.

Hvad de fremtidige ansættelsesvilkår angår, talte det ærede medlem hr. Niels Andersen om, at han stod uforstående over for, at det efter venstres opfattelse alene drejede sig om kontraktansættelse af ufaglærte. Det ærede medlem ved godt, at han giver en forkert fremstilling af venstres opfattelse på dette punkt. Han har i udvalget fået et udkast over, hvordan vi mente det skulle formuleres i betænkningen, men det kunne vi ikke få tilslutning til. Han ved også fra debatten ved første behandling, at det, vi havde ønsket, var at pege på, at vi nu på de områder, hvor ansættelsesvilkår, arbejdsvilkår, ansvarsforhold o. s. v. var sammenlignelige, nogenlunde som forholdene i det private erhvervsliv, måtte søge at nå frem til at skabe tilsvarende vilkår, også hvad det efterlønmæssige angik. Det svarede i ikke ubetydelig grad til de synspunkter, det ærede medlem hr. Niels Andersen gjorde gældende i dag, og derfor synes jeg ikke, han havde behøvet at polemisere mod de synspunkter, venstre har haft på dette område.

Det punkt, hvor der har været stærkest strid, er den økonomiske baggrund for og de økonomiske virkninger af lovene. Det ærede medlem hr. Holger Brixen mener, at der foreligger en erindringsforskydning. Under mit første indlæg gjorde jeg gældende, at det er klart, at venstre ønskede at understrege de fremkomne politiske modsætninger mellem de tre regeringspartier indbyrdes. Hvis venstre og de konservative havde ønsket at tage anstand med hensyn til ikrafttrædelsestidspunktet, og hvis det havde været et ønske hos det ærede medlem, socialdemokratiet og regeringen at fastholde lovenes ikrafttræden til 1. april, havde opgaven været den ganske enkle at spørge om, hvad vor opfattelse i den nye situation var, efter at spørgsmålet havde været forelagt i partierne.

Men det, det ærede medlem og regeringen gjorde, var, uden at spørge os, og inden der havde været nogen som helst lejlighed til, hvis det ærede medlem havde ønsket noget sådant, at forelægge den nye situation for partierne, i samme møde at stille forslaget, der var formuleret, som det er nævnt —

det var i det efterfølgende møde samme eftermiddag. Det var på et tidspunkt, hvor den højtærede minister havde fået klar tilslutning fra venstre, fra det konservative folkeparti og socialdemokratiet til det af ham ønskede. Det er aldeles ubestrideligt, at han havde fået klar tilslutning dertil, og derefter stiller den højtærede minister, hvad han også selv siger, forslaget på regeringens vegne med de tre regeringspartiers tilslutning og beder os om at gå til grupperne med det. Det er vist ikke urigtigt at hævde, at nu beroede det på venstre og det konservative folkeparti, om lovene skulle træde i kraft den 1. juni eller den 1. april. Hvor mange krumspring der end foretages, så var det situationen.

Det, som er det afgørende og interessante i den diskussion, vi fører, er, når alt kommer til alt, retsforbundets stilling. Nu hører jeg, at den højtærede finansminister siger, at ligesom regeringen stod bag forslagene, deres principper o. s. v., vil regeringen og alle regeringsmedlemmerne også stemme derfor. Må der nu blive bragt fuldstændig klarhed over denne situation!

Er det rigtigt, således som jeg har gjort gældende, at de tre højtærede retsstatsministre, hr. Viggo Starcke, hr. Oluf Pedersen og hr. Søren Olesen, over for folketinget har anbefalet, at de foreliggende lovforslag skulle gennemføres med de fulde lønmæssige virkninger fra 1. april? Der kan have været tvivl i de højtærede ministres sind, det skal jeg gerne jskænke dem — nå, fiskeriministeren ryster på hovedet, han har ikke engang haft tvivl — men altså, på det tidspunkt, da retsforbundet kunne gøre sin indfyldelse gældende og havde mulighed for at sige, hvad det ville, afstod det derfra og medvirkede som parti, uanset hvad det ærede medlem hr. Niels Andersen personlig har ment, til at anbefale forslagene.

Så må de udtalelser af de højtærede ministre hr. Oluf Pedersen og hr. Viggo Starcke, som jeg citerede under mit forrige indlæg, altså være forkerte. (*Afbrydelse*). Er de ikke forkerte? Er det ikke dobbelt-spil, den højtærede minister lægger op til? Den højtærede minister siger jo på den ene side, at han anbefaler folketinget at vedtage disse lovforslag med virkning fra 1. april, men siger på den anden side i radioen, at retsforbundet — og det må

[Henry Christensen.]

altså forstås: retsforbundet og han — stadig er modstander af at give lovene tilbagevirkende kraft til 1. april. Jeg tror, den højtærede minister nu skulle vælge det standpunkt, han ønsker at indtage. (Afbrydelse af økonomiministeren). Det har vi gjort, siger økonomiministeren. Jeg tænkte nok, det var økonomiministeren, der havde valgt for fiskeriministeren.

Det, som jeg på mit partis vegne har bedt om.... (Afbrydelse af statsministeren).... ja, den højtærede statsminister skal ikke blive fornærmet, det var ikke for at krænke hans indflydelse. Det, jeg på mit partis vegne har bedt om og gentager, er, at de to højtærede ministre over for det høje ting vil meddele, hvad deres standpunkt har været, og om det er rigtigt, at de har stået som anbefalere af lovforslagene med ikrafttræden fra 1. april, eller om de har haft et andet standpunkt, og hvordan deres udtalelser ude omkring i landet da skal forstås. Jeg gentager spørgsmålene til de to højtærede ministre og beder dem svare her i folketinget nu i eftermiddag.

Alfred Jensen: Først vil jeg gerne takke den højtærede finansminister, fordi han gav mig de ønskede oplysninger om flyveledelsen. Jeg håber så, at den udvidelse, der her sker, er tilstrækkelig.

Dernæst vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til spørgsmålet om udjævning af sæsonpriserne ved pristallets beregning. Jeg har ønsket at få klarhed over, om ændringsforslag nr. 22 til lønningsloven betyder en væsentlig ændring i pristallets udseende, og ministeren forklarer, at det kan ikke siges, hvordan det vil virke til juli dette år. Jeg er klar over, at man ikke kan svare på, hvordan det vil virke til juli, da ingen ved, hvordan priserne så ser ud, men hvis man går tilbage i tiden, f. eks. til 1956-57, vil man kunne se, hvordan det ville have virket, hvis man anvender det her skitserede grundlag — hvilken forskel det ville gøre.

Det er det, jeg har bedt om at få oplysning om. Jeg ved ikke, om jeg af finansministerens udtalelser kan udlede, at han ikke ønsker at bidrage til klaring af dette spørgsmål. Jeg håber dog ikke, det skal

forstås på den måde, og jeg anmoder ministeren og udvalget om at skabe klarhed over, hvad der ligger i ændringsforslaget.

Der står ikke i lovparagraffen noget om, hvornår pristallet skal offentliggøres. Der står, at bearbejdelsen af materialet skal være sluttet den 20. i måneden. Jeg har forstået det sådan, at det er den 20. i den måned, hvori man indhenter oplysninger, men nu er der andre, der påstår, at sådan skal det ikke opfattes. Jeg beder om, at man ændrer formuleringen til, at materialet skal være bearbejdet og klar til offentliggørelse den sidste dag i måneden. Det vil man altså ikke imødekomme, og det kan jeg naturligvis så tage til efterretning. Det er ikke noget stort principspørgsmål for mig, men det forekommer mig, at det var rimeligt, at man, når man ændrer i loven for at bringe den i overensstemmelse med praksis, så gør det konsekvent. Men det har man altså ikke villet.

Det ærede medlem hr. Holger Eriksen sagde, at jeg gjorde mig skyldig i en fejltagelse, når jeg mente, at man ville gøre de kommunale tjenestemandsoverenskomsters forhandlingsret illusorisk, det var der ikke tale om; det, man gjorde, var at henstille til kommunerne at bidrage til, at de kommunale lønningers niveau blev nærmet statens. Det har jeg ganske rigtigt forstået, og det er denne henstilling, jeg ikke er enig i, for jeg mener, at man kan komme i den situation, at de kommunale tjenestemandsoverenskomsters forhandlingsret derved bliver gjort illusorisk. Jeg føler nemlig ikke, at de stedtillæg, der hjemles i de foreliggende lovforslag, er tilstrækkelige, og det forekommer mig, at der kan rejses indvendinger herimod. Det har jeg for øvrigt også gjort gældende ved første behandling, og jeg kan altså ikke deltage i henstillingen. Om det får nogen betydning udadtil, ved jeg ikke, men jeg vil hævde, at de kommunale tjenestemænd må have mulighed for at sikre sig bedre lønvilkår end dem, der er fastsat i disse lovforslag.

Hvad vore ændringsforslag angår, har jeg ikke fået nogen videre tilslutning til dem. Der var dog en smule forståelse i det ærede medlem hr. Holger Eriksens udtalelser, idet han sagde, at der var ting, der talte for; at visse kategorier skulle have lov til at gå af med fuld pension på et tidligere tids-

[Alfred Jensen.]

punkt end ved det 67. år. Det forekommer mig, at hvis denne udtalelse er ærlig og dybtfølt, må der også være en vej frem, og jeg opfordrer til, at man tager problemet op til behandling, når nu vi er færdige med afstemningen. Jeg har ikke noget imod, at man ændrer vore ændringsforslag. Det, der er det afgørende, er, at den del af tjenestemændene, der hurtigst bliver udslidt, pensionsmæssigt bliver stillet gunstigere, end tilfældet er efter de foreliggende lovforslag. Ifølge disse er der tale om en forringelse, idet de altså ikke alene først opnår fuld pension, når de er 67 år, men de skal også virke 2 år mere, og hvem ved, hvor mange der er i stand til det. Vi ved, at omtrent tre fjerdedele hidtil er gået ved det 65. år, og hvor mange kan klare arbejdet op til 67 års alderen? Jeg håber, man tager dette spørgsmål under overvejelse.

På samme måde håber jeg, at ændringsforslaget om, at civilarbejdernes og håndværkernes pensionsbyrde ikke bliver forøget før om 3 år, bliver taget under overvejelse, hvorved man imødekommer de ønsker, civilarbejderne har.

Poul Sørensen: Jeg ønsker blot at understrege, at jeg ikke på nogen måde kan anerkende den udlægning, det ærede medlem hr. Holger Eriksen har givet af forhandlingerne i udvalget om tjenestemandstatus. Der foreligger også et dokument, som ganske klart viser, at det standpunkt, som vort parti altid har taget, vil vi også indtage fremefter, så den sag ligger for offentligheden ganske afklaret.

Må jeg benytte lejligheden til ganske at slutte mig til den fremstilling, som det ærede medlem hr. Henry Christensen har givet her. Jeg er glad for, at det blev gjort klart og tydeligt. Man kan selvfølgelig ikke ved en drøftelse som denne indvi tingets medlemmer i alle de enkeltheder, der har været drøftet — det er jo heller ikke meningen med et udvalgsarbejde — men hvis tingets medlemmer havde været til stede ved disse utallige møder og set vor vanskelighed ved blot at få konstateret, om der var tale om regeringsforslag eller ikke, så ville man forstå, at det ikke har været let for os at arbejde på normal vis i udvalget.

Den højtærede finansminister sagde ganske klart i udvalget, efter at vi havde løbet frem og tilbage med spørgsmålet på baggrund af det ærede medlem hr. Niels Andersens udtalelser, at det var et regeringsforslag.

Der er kommet overraskelser senere, ikke mindst den ganske ejendommelige ting, at en minister griber ind over for radioen og dementerer, og så viser det sig alligevel her i dag — men det får vi jo at vide, når den højtærede fiskeriminister tager ordet her for at erklære sig i sagen — at han overhovedet intet har indvendt imod de forslag, han er medforslagsstiller til, og at alle tre ministre altså fra begyndelsen — som det har været sagt — har stået bag lovforslagene.

Havde det været spørgsmål som f. eks. tjenestemandstatus eller pristal, man havde stillet sig kritisk over for, havde det vel ikke forlænget drøftelsen synderlig meget; men efter at regeringens finansminister adskillige gange med megen vægt og overbevisning havde forklaret os, at vi har den gunstigste økonomiske stilling i mange år, — og dermed også talte på tre retsstatsministres vegne — er det ganske ejendommeligt, at det ærede medlem hr. Niels Andersen på sin gruppes vegne tager særstandpunkt.

Jeg vil også gerne oplyse om den meningsudveksling med finansministeren, hvori bl. a. jeg deltog, og hvor vi reserverede os vort standpunkt, at da vi andre på finansministerens foranledning havde fået klaret sagerne i vore partier og givet tilslutning til forslagene i den form, de nu har, og som er finansministerens, reserverede det ærede medlem hr. Niels Andersen sig sin stilling, hvorefter han, støttet af de tre retsstatsministre, stillede ændringsforslag til finansministerens forslag. Overrasker det det høje tings medlemmer, at man i den situation selvfølgelig tager anstand og siger, at sagen så har en anden karakter og må tilbage til grupperne til forhandling? Mener man, at vi i den situation skulle have accepteret forslagene sammen med de to regeringspartier, medens det tredje regeringsparti, hvis 3 ministre er medforslagsstillere, reserverede sig at stille ændringsforslag? (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Ja, hvorfor ikke?).

[Poul Sørensen.]

Den højtærede statsminister spørger: hvorfor ikke? Det er et synspunkt, som oppositionen også fremefter vil understrege over for den højtærede statsminister: ønskes oppositionens medvirken til forslag, og det forstod jeg har været den højtærede statsministers ønske . . . (*Stats- og udenrigsministeren* [H. C. Hansen]: Ja, hele tiden!) . . . ja men så må der være orden i sagerne, og så må det være sådan, at regeringspartierne står samlet om deres forslag. Det er det synspunkt, vi er gået ind for, og som vi også står på fremefter. Så er spørgsmålet altså klaret op nu, og jeg vil være tilfreds, om ministrene — som nu vil erklære sig i sagen — går ind for det synspunkt.

Til det ærede medlem hr. Niels Andersen vil jeg sige, at der er altså også medlemmer i retsforbundet, som vil stemme for lovforslagene.

(Kort bemærkning).

Holger Eriksen: I og for sig må jeg være det ærede medlem hr. Poul Sørensen taknemlig, fordi han faktisk har fået sagt det, som er det rigtige — der er bare det kedelige ved det, at det ærede medlem hr. Henry Christensen endnu ikke har indrømmet det. Han bliver ved at tale om, at der var givet klar tilslutning fra venstre og de konservative. Heroverfor tvinges jeg til at spørge: benægter det ærede medlem, at denne såkaldt klare tilslutning havde den tilføjelse, at hvis retsforbundet stillede et ændringsforslag, ville man i grupperne overveje, om man af politiske grunde o. s. v. (*Tilråb*: Ja, det er da klart!) . . . ja, ja, bare vi får det klaret, for så falder alt det, de herrer har sagt om, at det var dem, der reddede tjenestemændene — så viser det sig, at det bare var pral, som ikke havde spor med den foreliggende situation at gøre.

Finansministeren (Kampmann): Også jeg vil gerne takke det ærede medlem hr. Poul Sørensen, for han gav en ganske korrekt fremstilling af, hvad der skete, nemlig at da det ærede medlem hr. Niels Andersen stillede sit ændringsforslag og vi havde afvist det, tog man forbehold og ville tilbage til grupperne. Det var ikke os, der bad par-

tierne gå tilbage til grupperne; nej, man ville udnytte den politiske situation — det stod klart og tydeligt, og det tror jeg at alle, der deltog i udvalgsrådet, er overbevist om.

Der er spurgt, hvad man vil i regeringen. Jeg synes, at det ærede medlem hr. Henry Christensen er lidt tungt fattende. Regeringen har fremsat forslagene, og alle regeringsmedlemmerne stemmer for dem. Dermed er vel stillingen ganske klar.

Aage Fogh: Det er foranlediget af et par bemærkninger af det ærede medlem hr. Henry Christensen, at jeg har bedt om ordet. Det ærede medlem har haft en mærkelig interesse for mit standpunkt til tjenestemandspensionerne; det har han haft både ved første og nu ved anden behandling. Ved første behandling gav han udtryk for, at jeg her i tinget havde en helt anden opfattelse, end når jeg talte på Langeland.

Se; problemet folkepension og tjenestemandspension har jeg kendt længe før det ærede medlem. Så længe jeg har arbejdet med i politik, har jeg haft den opfattelse, at det ville være formålstjenligt at arbejde for gennemførelse af en folkepension af en sådan art og af en sådan højde, at den var tilstrækkelig ikke alene for almindelige mennesker, men også for mange tjenestemænd. Derfor ønsker jeg at få undersøgt til bunds, hvor langt det er forsvarligt at gå med hensyn til det problem, og derfor er jeg tilfreds med det resultat, vi er nået til nu, da der nedsættes en kommission til undersøgelse af hele dette spørgsmål, idet jeg understreger, at jeg selvfølgelig er ganske klar over, at alle de tjenestemænd, der er ansat, har juridisk krav på at få pension i overensstemmelse med de vilkår, hvorpå de er ansat. Det er kun fremtiden, det drejer sig om, og jeg håber altså på, at vi får gennemført en folkepension, som ligger betydeligt højere end den, vi har i dag. Hvor den skal ligge, må Danmarks økonomiske niveau i fremtiden bestemme. Men når det er sket, kan jeg føje til, at det er mit håb, at det kommer til at ligge sådan, at det er forsvarligt at sige, at denne pension er tilstrækkelig for alle danske borgere. Hvis man så vil sikre sig derudover, må man selv drage omsorg derfor.

Jeg kan ikke se, at det ville tjene noget som helst fornuftigt formål, om jeg havde

[Aage Fogh.]

fulgt det ærede medlem med hensyn til at angive bestemte mål for arbejdet i den kommission, som nu skal nedsættes. Vi går da ikke ind i det med lukkede øjne og binder os til noget bestemt. Vi må undersøge problemet til bunds. I det spørgsmål er der ingen ændring sket for mit vedkommende.

Det andet spørgsmål: hvem det var, der begyndte, skal jeg ikke blande mig meget i; men jeg vil gerne vedstå for mit vedkommende, at med det ansvar, vi har for landets økonomi, vil jeg tro, at enhver, der har siddet i kommissionen og i udvalget, og som har været med i arbejdet her i salen, har måttet spørge sig selv: er det forsvarligt over for landets økonomi, at vi gennemfører en tjenestemandsløst, der koster 140 mill. kr., med det resultat, at den efterfølges af lønstigninger ud over landet, sådan at den samlede lønstigning efter mit skøn kommer til at ligge omkring 200 mill. kr.? Er det forsvarligt, at vi foretager en efterbetaling, der vil betyde, at der i løbet af kort tid vil blive udbetalt 30-40 mill. kr., der — hvad vi alle sammen ved — går direkte til forbrug? Derfor har jeg for mit vedkommende sagt i kommissionen, at hvis alle partier er enige, vil jeg være med til at drøfte spørgsmålet; men jeg vil ikke være med til at lege blindebuk, politisk blindebuk, som det ærede medlem hr. Henry Christensen lægger op til.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Med det ærede medlem hr. Aage Fogh bliver det jo lidt vanskeligt at føre en diskussion, når han venter med at tage ordet, til vi andre kun har korte bemærkninger og samtidig skal svare andre. Jeg noterer bare, at han sagde, at når folkepensionen bliver tilstrækkelig stor, er han med. Men så tror jeg, at det ærede medlem skulle gøre opmærksom på dette nye synspunkt på Langeland.

Til det ærede medlem hr. Holger Eriksen skal jeg sige angående den diskussion, der her føres om sagens gang i udvalget, at det ærede medlem hr. Poul Sørensens oplysninger ligger på linje med det, som jeg for mit vedkommende har sagt derom — og som jeg også gav udtryk for i mit forrige indlæg — nemlig at i den situation, der var opstået, kunne man have fået vor stilling at vide blot ved at

spørge om, hvad vor gruppe mente. Sådan var stillingen, og der er hverken fra det konservative folkepartis eller fra venstres side givet noget klart svar på eller truffet nogen afgørelse om, hvorvidt man i den givne situation ville ændre sit standpunkt. Det kunne regeringen og den højtærede finansminister have fået oplyst ved at spørge, men uden at bede om oplysning om dette stiller finansministeren, således som det nu er fremgået, sine forslag.

Jeg kommer så endelig til spørgsmålet om regeringens stilling til lovforslagene. Det er altså nu klart, at samtlige regeringens medlemmer, altså også de 3 højtærede retsstatsministre, vil stemme for forslagene. De har hele tiden stået som anbefalere af de lovforslag, vi har haft til behandling . . . (*Afbrydelse*) . . . Ryster den højtærede minister hr. Oluf Pedersen på hovedet? Så beder jeg ham igen, hvis han tør, give sin stilling til kende herfra. Det synes jeg ville være rimeligt. Men selv om de 3 højtærede ministre, der står som anbefalere for lovforslagene, vil stemme for dem, skylder de stadig såvel folketinget som offentligheden en forklaring på, hvorfor de ude omkring gennem radio og presse, så sent som i eftermiddags gennem Information, forsøger at agitere for det modsatte synspunkt. Jeg ved godt, at der tidligere i dansk politik har været talt om ministre, der optrådte på én måde offentligt og på en anden måde i privatlivet.

Undervisningsministeren (Jørgen Jørgensen): Der har i forbindelse med lærerlønningensloven været rejst 2 spørgsmål, som jeg lige vil sige et par ord om. Det første drejer sig om tjenesteboliger for skoleinspektører i købstadskoler. Her har udvalget været enigt om at foreslå en ændring, så man herefter kun skal kunne kræve tjenestebolig opført, når kommunalbestyrelsen giver sin tilslutning dertil. Jeg tror ikke, det er nogen heldig bestemmelse; jeg tror, det har sin store værdi, at skolens ansvarlige leder kan træffes på det sted, hvor børnene går i skole, og at forældrene ved, de kan træffe den, der står med ansvaret, ved selve skolen. Den ordning gælder i landsby-skolen, hvor det i selve loven er fastsat, at bolig for skolens leder skal findes ved skolen. Men jeg må bøje mig for det standpunkt, som udvalget har indtaget. Jeg er gået

[Undervisningsministeren.]

med til det, har ladet mig slæbe med, som udvalgets ærede ordfører sagde — og jeg tror, han dermed skildrer mit standpunkt rigtigt.

Det andet spørgsmål gælder landsbyskolelærernes stilling i det hele taget under den nye ordning. Jeg gør i den forbindelse opmærksom på, at det forslag, jeg har stillet, byggede på det standpunkt, som venstres medlemmer indtog i lønningskommissionen, som den samlede lønningskommission indtog, og som har fået tilslutning fra lærernes repræsentanter, også fra landsbyskolelærernes repræsentanter i lønningskommissionen. Andet og mere har jeg ikke gjort; jeg har ikke foreslået en forringelse af landsbyskolelærernes stilling i forhold til kommissionsforslaget. Men efter at lovforslaget har været til første behandling, har jeg i udvalget foreslået en forhøjelse af ledertillægget til landsbyskolens ledere, hvilket i høj grad betyder en forbedring i forhold til det, lovforslaget indeholdt, og som bringer landsbyskolelærernes lønninger mere på højde med købstadskolelærernes. Jeg overvejer under sagens videre behandling, mellem anden og tredje behandling, eventuelt at rejse spørgsmål over for udvalget om at supplere denne forhøjelse af ledertillægget ved, at man eventuelt gør det pensionsgivende, hvorved landsbyskolelærernes lønninger i stor udstrækning nærmer sig købstadskolelærernes lønninger. Stillingen er jo den, at de første 21 år, en lærer virker ved skolen, er hans løn ens, hvad enten han virker ved købstad- eller landsbyskolen, men med det fortrin for landsbyskolelæreren, at han har en bolig, som selv med den nye boligafgift er billigere, end hvad det altovervejende tal af købstadslærere kan regne med at skulle betale i husleje.

De sidste 20-25 år er købstadslærernes løn et tillæg, nemlig 1 500 kr., højere, men hvis man giver landsbyskolelærerne det forhøjede ledertillæg, som der her er tale om, og hvis det bliver pensionsgivende, så er ligestillingen mellem de to grupper af lærere så nær, som jeg på dette tidspunkt tror det er muligt at komme det. For øvrigt er jeg naturligvis ganske enig i den opfattelse, at lærernes lønvilkår alt taget i betragtning

bør være ens, hvad enten de virker i landsby- eller byskolen.

(Kort bemærkning).

Udvalgets ordfører (Holger Eriksen): Det ærede medlem hr. Henry Christensen gjorde nu gældende, at vi skulle have bedt venstre og de konservative om at gå til deres grupper. Det var overflødigt, fordi de selv havde sagt, at de ville gøre dette. Men er der nogen i denne sal, der tror på, at de ville være kommet tilbage med den besked: vi giver afkald på eventuelt at udnytte situationen politisk? Nej, ikke engang da vi fik det sidste svar, havde man en tilføjelse om, at man gav et sådant afkald. Det vil altså sige, at det hele lå således, at hvis man ikke på anden måde fik sikkerhed for, at det oprindelige forslag om den 1. april som ikrafttrædelsesdato kunne gennemføres, kunne man risikere, at venstre og de konservative stemte for et ændringsforslag fra retsforbundets side. Der er altså således ikke nogen som helst mulighed for, at man fra oppositionens side kan påstå, at det var os, der svigtede tjenestemændenes interesser.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: For det første har det ærede medlem hr. Holger Eriksen naturligvis ikke nogen som helst ret i de formodninger, han giver sig til at anstille om, hvad der ville være sket, hvis det ærede medlem havde spurgt de to partier. For det andet er stillingen den, at selv om — hvad der ikke er noget som helst, der tyder på — venstre, de konservative og retsforbundet havde været enige, så ville end ikke de tre partier tilsammen have haft et flertal her i det høje ting.

(Kort bemærkning).

Poul Sørensen: Jeg vil gerne over for det ærede medlem hr. Holger Eriksen slå fast, at det, der er sket i udvalget, er, at der på socialdemokratisk initiativ, på foranledning af den højtærede finansminister, blev stillet et forslag om, at ikrafttrædelsesdagen skulle ændres fra den 1. april til den 1. juni. Det ligger ganske klart. Den disposition blev truffet på de tre regeringspar-

[Poul Sørensen.]

tiers vegne og ansvar, og de konservative og venstre har ikke nogen lod og del i dette forslag.

Jeg vil gerne føje til, at udvalgets medlemmer, jeg har vist også lov til at sige den højtærede finansminister, var nøje klar over det konservative folkepartis standpunkt i denne sag. Vi har hele tiden ønsket, at tjenestemændene under alle forhold skulle have deres regulering fra den 1. april. Det nye, der bringes ind i sagen under debatten i udvalget, er, at efter at vi har svaret positivt på det spørgsmål, ønsker retsforbundet at reservere sig sin stilling således, at det kan stille ændringsforslag til regeringsforslagene. I denne situation siger vi ganske klart og tydeligt til regeringspartierne: vi må tage sagen tilbage til vore grupper. Hvilket resultat der var kommet ud af det, ved ingen. Hvis man har brug for en brugsanvisning, da står den i folketingets forhandlinger for 1928-29, sp. 5462 — det er den højtærede økonomiministers — og så kan man selv i regeringen regne ud, hvad resultatet var blevet.

Om vi på denne sag kunne vælte regeringen, forbeholder vi os selvfølgelig at tage stilling til, det manglede da bare andet. Dengang røg regeringen ud fra et politisk motiv, ikke ud fra et sagligt motiv, og derfor kunne man, efter at regeringen var væltet, arbejde sagligt videre. Man må have os undskyldt. Hvis man tror, at oppositionspartierne skal sidde og ekspedere den slags sager ind over bordet i et udvalg med den usikkerhed, der var i det udvalg, tager man ganske fejl. Jeg føjer til, at regeringen må selvfølgelig om, hvorledes den vil arbejde, det har vi ingen indflydelse på, men oppositionen har indflydelse på, på hvilken måde den vil arbejde sammen med regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om lønninger og pensioner m. v. til statens tjenestemænd.

§§ 1-4, ændringsforslag nr. 1, § 5, således ændret, ændringsforslagene nr. 2 og 3, § 6, således ændret, §§ 7-12, ændringsforslag nr. 4 og 5, § 13, således ændret, §§ 14-17, ændringsforslag nr. 6, § 18, således ændret, §§ 19-26, ændringsforslag nr. 7, § 27, således ændret, §§ 28-35, ændringsforslag nr. 8, § 36, således ændret, §§ 37-45, ændringsforslagene nr. 9 og 10, § 46, således ændret, § 47, ændringsforslagene nr. 11 og 12, § 48, således ændret, § 49, ændringsforslagene nr. 13 og 14, § 50, således ændret, og §§ 51 og 52 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4542) *forkastedes* med 155 stemmer mod 6.

§ 53 og ændringsforslagene nr. 15 og 16 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4542) *forkastedes* med 156 stemmer mod 6.

§ 54, som ændret efter vedtagelsen af ændringsforslagene nr. 15 og 16, §§ 55-58, ændringsforslag nr. 17, § 59, således ændret, og §§ 60-63 *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4542) *forkastedes* med 156 stemmer mod 6.

§§ 64 og 65, ændringsforslag nr. 18, § 66, således ændret, ændringsforslag nr. 19, § 67, således ændret, § 68, ændringsforslag nr. 20, § 69, således ændret, § 70, ændringsforslag nr. 21, § 71, således ændret, §§ 72-84, ændringsforslag nr. 22, § 85, således ændret, §§ 86-90, ændringsforslag nr. 23, § 91, således ændret, §§ 92-97, ændringsforslag nr. 24, § 98, således ændret, §§ 99-118, ændringsforslagene nr. 25-32, § 119, således ændret, ændringsforslagene nr. 33 og 34, § 120, således ændret, § 121, ændringsforslag nr. 35,

§ 122, således ændret, § 123, ændringsforslag nr. 36, § 124, således ændret, og § 125 *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om normering og klassificering af statstjenestemandstillinger.

§ 1, ændringsforslagene nr. 1-4, § 2, således ændret, § 3, ændringsforslagene nr. 5-8, § 4, således ændret, ændringsforslag nr. 9, § 5, således ændret, ændringsforslag nr. 10, § 6, således ændret, ændringsforslag nr. 11, § 7, således ændret, § 8, ændringsforslag nr. 12, § 9, således ændret, § 10, ændringsforslagene nr. 13-15, § 11, således ændret, § 12, ændringsforslag nr. 16, § 13, således ændret, §§ 14 og 15, ændringsforslagene nr. 17 og 18, § 16, således ændret, §§ 17-23, ændringsforslagene nr. 19-22, § 24, således ændret, ændringsforslagene nr. 23 og 24, § 25, således ændret, §§ 26-33, ændringsforslagene nr. 25 og 26, § 34, således ændret, §§ 35-48, ændringsforslag nr. 27, § 49, således ændret, ændringsforslag nr. 28, § 50, således ændret, §§ 51-75, ændringsforslag nr. 29, § 76, således ændret, §§ 77-90, ændringsforslag nr. 30, § 91, således ændret, §§ 92-100, ændringsforslagene nr. 31 og 32, § 101, således ændret, §§ 102 og 103, ændringsforslag nr. 33, § 104, således ændret, § 105, ændringsforslagene nr. 34-45, § 106, således ændret, § 107, ændringsforslagene nr. 46-48, § 108, således ændret, §§ 109-115, ændringsforslagene nr. 49 og 50 og § 116, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 1 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4543) *forkastedes* med 140 stemmer mod 6.

§§ 117-120

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4543) *forkastedes* med 149 stemmer mod 6.

§§ 121 og 122, ændringsforslagene nr. 51 og 52 og § 123, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3 uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4543) *forkastedes* med 150 stemmer mod 6.

§§ 124-126, ændringsforslag nr. 53, § 127, således ændret, §§ 128-132, ændringsforslagene nr. 54-59, § 133, således ændret, § 134, ændringsforslagene nr. 60-67, § 135, således ændret, §§ 136 og 137, ændringsforslagene nr. 68-75, § 138, således ændret, § 139, ændringsforslagene nr. 76 og 77, § 140, således ændret, §§ 141-146, ændringsforslagene nr. 78-81, § 147, således ændret, ændringsforslag nr. 82, § 148, således ændret, ændringsforslagene nr. 83-85, § 149, således ændret, §§ 150-156, ændringsforslagene nr. 86-89, § 157, således ændret, §§ 158-171, ændringsforslag nr. 90, § 172, således ændret, ændringsforslag nr. 91, § 173, således ændret, ændringsforslagene nr. 92 og 93, § 174, således ændret, §§ 175-178, ændringsforslagene nr. 94-96, § 179, således ændret, ændringsforslagene nr. 97 og 98, § 180, således ændret, §§ 181 og 182, ændringsforslagene nr. 99-101, § 183, således ændret, §§ 184-186, ændringsforslag nr. 102, § 187, således ændret, ændringsforslagene nr. 103 og 104, § 188, således ændret, §§ 189-191, ændringsforslag nr. 105, § 192, således ændret, §§ 193-209, ændringsforslag nr. 106, § 210, således ændret, §§ 211-226, ændringsforslag nr. 107, § 227, således ændret, §§ 228-245, ændringsforslagene nr. 108 og 109, § 246, således ændret, §§ 247-257, ændringsforslagene nr. 110 og 111, § 258, således ændret, §§ 259-265, ændringsforslagene nr. 112-116, § 266, således ændret, ændringsforslagene nr. 117-122, § 267, således ændret, §§ 268-270, ændringsforslag nr. 123, § 271, således ændret, ændringsforslag nr. 124, § 272, således ændret, §§ 273-275, ændringsforslag nr. 125, § 276, således ændret, og §§ 277 og 278

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Derpå foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om pensionering af civile funktionærer, håndværkere og arbejdere ved hæren og søværnet m. v.

§§ 1-11, ændringsforslaget i betænkningen og § 12, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Ændringsforslaget uden for betænkningen af *Alfred Jensen m. fl.* (se sp. 4544) *forkastedes* med 139 stemmer mod 6.

§ 13
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Videre foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om lønninger m. m. til folkeskolens lærere.

§§ 1-24, ændringsforslag nr. 1, § 25, således ændret, §§ 26-31, ændringsforslagene nr. 2-4, § 32, således ændret, §§ 33-37, ændringsforslag nr. 5, § 38, således ændret, §§ 39-47, ændringsforslagene nr. 6-9, § 48, således ændret, ændringsforslagene nr. 10 og 11, § 49, således ændret, ændringsforslagene nr. 12 og 13 og § 50, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til lov om folkekirkens lønningsvæsen m. v.

§§ 1-9, ændringsforslag nr. 1, § 10, således ændret, §§ 11-32, ændringsforslag nr. 2, § 33, således ændret, §§ 34-41, ændringsforslagene nr. 3-5, § 42, således ændret, §§ 43-46, ændringsforslag nr. 6, § 47, således ændret, §§ 48-54, ændringsforslag nr. 7, § 55; således ændret, §§ 56 og 57, ændringsforslagene

nr. 8 og 9, § 58, således ændret, §§ 59-64, ændringsforslag nr. 10, § 65, således ændret, §§ 66-94, ændringsforslagene nr. 11-14, § 95, således ændret, ændringsforslag nr. 15, § 96, således ændret, §§ 97-99, ændringsforslag nr. 16 og § 100, således ændret, *vedtoges* uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring i lov om folkeforsikring. (Om reglerne for adgang til at oppebære folkepensionens mindstebeløb m. m.).

Lovforslagets §§ 1 og 2 samt dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje m. v. (Administrativt bestemt frihedsberøvelse) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om etablering af jernbane- og automobilfærgefarten over Femer Bælt, udgående fra Rødby Havn, med tilhørende jernbane- og motorvejsforbindelser har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående det den 10. december 1957 fremsatte forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration m. v.) og det den 19. marts 1958 fremsatte forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (vedrørende børneforsorgens administration m. v.) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om den kgl. veterinær- og landbohøjskole har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

[Formanden.]

Indfødsretsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om tilskud til de offentlige veje og forslag til lov om ændring i lov om afgift af benzin og i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v. har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingsmand Lannung har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Finder forsvarsministeren det ikke rigtigst, at embedsmænd i forsvarsministeriet og officerer i værnene undlader at lade sig indvælge i bestyrelsen for selskaber, der har eller kan forventes at få leverancer til forsvaret, og vil forsvarsministeren i bekræftende fald overveje, hvilke forholdsregler der eventuelt bør træffes med henblik herpå?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 23. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 4 medlemmer til udvalget vedrørende forsvarrets velfærdstjeneste.*

2) *Fortsættelse af tredje behandling af:*

Forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om tekniske skoler, teknika og teknologiske institutter.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1956-57.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1958-1962.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om egnsudvikling.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om et levnedsmiddelinstitut m. m.

Mødet hævet kl. 18¹⁰.

---

92. møde.

Fredag den 23. maj kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om totalisatorspil har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Det er meddelt mig, at *Hanne Budtz* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om pension og hjælp til enker m. fl. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Hanne Budtz* har vedkommende gruppe udpeget *Gertie Wandel*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 4 medlemmer til udvalget vedrørende forsvarrets velfærdstjeneste.

(Jfr. tidenden sp. 4123).

Valgt blev: Folketingsmand *Peter Kristensen* (Ålborg), fhv. folketingsmand *Arnth-Jensen*, folketingsmand *Carsten Raft* og fhv. folketingsmand *Johs. Christiansen*.

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af forslag til lov om beskatningen af renteforsikringer m. v.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 4399).